

SLOVENSKI

vestnik

GLASILO SLOVENSKE KOROŠKE

MEDNARODNE SMUČARSKÉ TEKME
NA PLANICI
od 21. do 23. marca 1952

LETNIK VII.

CELOVEC, SOBOTA, 15. III. 1952

ŠTEV. 20 (480)

Vsebina sovjetske note zapadu

SZ odstopila od zahteve po popolni demilitarizaciji - Enake državljanske pravice za antifašiste, bivše naciste in Hitlerjeve generale

Kakor smo že na kratko poročali v naši zadnji številki, je v ponedeljek zvečer namestnik sovjetskega zunanjega ministra Andrej Gromov poklical k sebi diplomatske zastopnike treh zapadnih vesil ter jim predal noto, ki vsebuje nov sovjetski predlog za čim prejšnjo sklenitev skupne mirovne pogodbe z Nemčijo. V glavnih mestih zapadnih držav vključno zapadne Nemčije je ta nota izzvala najzvišnje komentarje, vendar so povsod pripravljeni proučiti jo do podrobnosti, ker izjemoma ne vsebuje nobenih napadov, ki so sicer običajni v sovjetskih notah zapadnim silam.

V noti je rečeno, da bi morale velesile brez odlašanja začeti s pripravi za načrt nemške mirovne pogodbe, ki bi ga nato predložile v odobritev mednarodni konferenci zastopnikov vseh držav, ki so sodelovale v vojni proti Nemčiji. Izdelava mirovne pogodbe bi bila potrebna ob neposrednem sodelovanju Nemčije, zastopane po predstavnikih vsenemške, enotne vlade. Končno sovjetska vlada v noti še zatrjuje, da bi bila pripravljena proučiti vsak drugi predlog za nemško mirovno pogodbo.

Temeljna načela, na katerih bi po mnenju sovjetske vlade morala biti zgrajena nemška mirovna pogodba in ki jih le-ta dodatno k svoji noti navaja, so sledeča: Najprej je treba odstraniti razcepljenost Nemčije na dva dela. Zedinjena Nemčija pa naj bi imela vse možnosti demokratičnega, mirnega in neodvisnega razvoja. Vse zasedbene čete se morajo umakniti iz Nemčije tekom enega leta od sklenitve mirovne pogodbe naprej. Nemškemu narodu je treba zagotoviti vse demokratične pravice, demokratične stranke in organizacije pa morajo imeti popolno svobodo gibanja (s to zahtevo sovjetska nota očitno udarja proti znanim poskusom zapadno-nemške vlade, da bi obtožila KP Nemčije veleizdaje in jo na tej osnovi prepovedala — op. ured.). Nasprotno pa ne bi smelo biti dovoljeno delovanje in obstoj organizacij, katerih smotri so nasprotni načelom demokracije in ohranitve miru. Vsem bivšim pripadnikom nemške vojske, vključno oficirjem in generalom, kakor tudi vsem bivšim nacistom, razen onim, ki jim še ni potekla kakšna sodnijska kazen zaradi storjenih zločinov, morajo biti dane iste državljanske pravice, kot jih uživajo vsi ostali nemški državljani. Nemčija se mora obvezati, da ne bo sodelovala v nobeni koaliciji in ne bo pristopila nobenim vojaškim zvezam, ki bi bile naperjene proti kateri koli državi, ki je s svojimi oboroženimi silami sodelovala v vojni proti Nemčiji.

Poleg teh temeljnih načel pa bi morala vsebovati nemška mirovna pogodba še nekatera ozemeljska, gospodarska in vojaška določila, ki jih sovjetska nota prav tako navaja. Meje bodoče zedinjene Nemčije naj bi bile tiste, ki jih je določila Potsdamska konferenca velesil leta 1945 (to se pravi, da bi morala Nemčija priznati svojo vzhodno mejo na Odr—Niži in s tem trajno odcepitev precejšnjega dela nemškega ozemlja — op. ured.). Glede na

trgovanje z drugimi deželami, glede na pomorsko plovbo in dostop k svetovnim tržiščem

Z zapada streljajo nazaj z avstrijskim topom

V četrtek zvečer so zunanji ministri zapadnih sil odposlali zunanjemu ministrstvu Sovjetske zveze osnutek skrajšane avstrijske državne pogodbe ter predlagali, naj jo Sovjetska zveza sprejme.

Skrajšani osnutek avstrijske državne pogodbe vsebuje 8 točk. Na sedem točk tega osnutka, ki so vzete iz besedila celotne državne pogodbe in ki se nanašajo na vzpostavitev avstrijske suverenosti, za umaknitev zasedbenih sil, na avstrijske meje itd., je Sovjetska zveza nekoč že pristala. Nova je samo ena točka, ki od Sovjetske zveze zahteva, naj se odpove vsemu premoženju, ki ga sicer zase zahteva na osnovi

se Nemčiji ne smejo delati nobene zapreke niti predpisovati kakršne koli omejitve. Končno mora biti Nemčiji dovoljeno, da postavi svojo nacionalno vojsko, sestojčo iz kopnih, letalskih in pomorskih sil, v tolikšnem obsegu, v kolikor so potrebne za lastno obrambo. Za te svoje sile naj bi Nemčija tudi smela proizvajati vojaško opremo in orožje v onem okviru, ki ga bo določala mirovna pogodba.

določitve takozvane nemške imovine, kajti takratne koncesije glede na nemško imovino so zapadne sile Sovjetski zvezi napravile samo, ker je obljubila, da potem ne bo več nobene ovire za takojšnjo sklenitev državne pogodbe; to svojo obljubo pa do danes ni držala.

Poučeni opazovalci v zapadnih državah so mnenja, da bo prav ta nova točka o nemški imovini Sovjetski zvezi dala povod, da bo lahko odklonila novi zapadni predlog o avstrijski državni pogodbi, ki brez dvoma v tem trenutku lahko velja za protitež proti sovjetski noti o nemški mirovni pogodbi.

Demokratična fronta pripravlja svoj občni zbor

Slučaj je hotel, da priprave občnega zbora DF DL sovpadajo v za vsakega zavednega koroškega Slovenca nerazumljivi čas poskusov ponovnega razbijanja sleherne še obstoječe enotnosti našega ljudstva. Razumljivo, da je zato veliko zanimanje za sestanke, ki jih prireja DF DL, da v doslednem izvajanju svojih demokratičnih načel ljudje po vaseh sami zberejo iz svoje srede svoje zastopnike oz. delegate za občni zbor.

Kjer koli so se zbrali naši ljudje na teh sestankih, v Šmihelu, v Pliberku, v Dobu, v Rožku, na Brnci ali drugod, so pozorno poslušali izvajanja govornika, ki je tolmačil cilje in naloge DF DL ter povsod kot prvo in poglavito nalogo postavil ustvarjanje enotnosti vseh koroških Slovencev v borbi za vsestransko enakopravnost v najtesnejši kulturni povezanosti z narodno celoto. Vsi navzoči brez razlike gledanja povsod z odobravanjem in tudi v debati pritrjujejo govorniku, da le taka enotnost

jamči obstoj našega naroda in da razbijanje te enotnosti koristi samo našim narodnim nasprotnikom. Le-ti imajo tudi interes na naši razcepljenosti: v tej luči potem ljudje ob prikazovanju dogodkov in razgovorov po končanih kmečko-zborskih volitvah šele spregledajo, kje so resnični vzroki novega razbijanja naših vrst. Hkrati pa tudi spoznamo, da more biti resnica le tam, kjer ni treba demagoško prepričevati „poklicanih zaupnikov“ v Celovcu za zaprtimi vrati, temveč sta resnica in iskrenost tam, kjer se govornik ne boji odgovarjati na vsa vprašanja in sam poziva na kritiko vodstva in njegovega dela.

Vse naše ljudstvo opozarjamo na te sestanke, da se jih udeleži in se prepriča o resničnih ciljih in nalogah, predvsem pa o demokratičnem ustroju DF DL, katere občni zbor bo po teh pripravah v resnici izraz ljudi in hotenja naše zemlje.

Kdaj bo pri nas tak proračun?

Iz državnega proračuna avtonomne jugoslovanske pokrajine Vojvodine za leto 1951 smo povzeli nekaj zanimivih postavk, ki jih objavljamo brez komentarja.

Za romunsko gimnazijo v Vršču je odobrenih	913.000 dinarjev
Za romunsko poklicno gledališče v Vršču	2.094.000 dinarjev
Za madžarsko poklicno gledališče v Subotici	6.800.000 dinarjev
Za madžarsko poklicno gledališče v Bački Topoli	1.300.000 dinarjev
Za dijaški dom madžarskega učiteljskega v Novem Sadu	3.387.000 dinarjev
Za madžarsko gimnazijo v Senti	2.500.000 dinarjev
Za madžarsko gimnazijo v Zrenjaninu	1.700.000 dinarjev
Za madžarsko gimnazijo v Subotici	1.400.000 dinarjev
Za madžarsko učiteljske v Subotici	2.847.000 dinarjev
Za slovaško učiteljske in gimnazijo v Bačkem Petrovcu	2.437.000 dinarjev

Pripominjamo, da so vsi osebni izdatki (plače, razni dodatki in podobno) za učno osebje na teh šolah vnešeni v splošni proračun za plače učnih moči v pokrajini in da ne obremenjujejo za omenjene ustanove odobrenih kreditov. Seveda se iz posebnih sredstev vzdržujejo tudi osnovne šole narodnih manjšin.

Avtonomna pokrajina Vojvodina je torej sa-

mo za deset kulturnih institucij narodnih manjšin, brez plač učnega osebja, v enem letu dala skupno 25 milijonov in 378 tisoč dinarjev, po sedanjem preračunano v avstrijske šilinge je to nekaj čez 2 milijona in 200 tisoč šilingov!

Ali bomo tudi pri nas na Koroškem imeli kdaj takšen proračun?

Prosvetni minister Kolb je sprejel predsednika SPZ

V četrtek, dne 13. marca t. l., je novi prosvetni minister dr. Ernst Kolb sprejel predsednika Slovenske prosvetne zveze dr. Francija Zwitterja. V več kot polurnem razgovoru si je pustil tolmačiti problematiko dvojezičnega šolstva, potrebo slovenske srednje šole v Celovcu in vprašanje ureditve slovenskega zveznega referata za ljudsko prosveto.

Prosvetni minister je obljubil, da bo vsa ta vprašanja, ki so mu nekoliko že poznana iz sej ministrskega sveta, proučil in nato svoje gledanje in svoje predloge poslal SPZ, da k njim zavzame svoje stališče.

Planica vabi

Leto za letom privabljajo smučarske prireditve v Planici vedno več gledalcev. Letošnje skakalske tekme bodo od 21. do 23. marca. Prvi dan so na sporedu tekme za državno prvenstvo Jugoslavije v skokih na 50-metrski skakalnici. Drugi dan je rezerviran za trening.

Višek letošnjih prireditev pa bo mednarodna skakalna tekma na 80-metrski skakalnici v nedeljo, dne 23. t. m. Poleg najboljših slovenskih skakalcev kakor so Zidar, Poldaj, Langus, Finžgar, Klančnik, Mežik, Zalokar i. dr. ter skakalcev iz drugih jugoslovanskih republik, bodo v plemeniti medsebojni borbi nastopili tudi najboljši smučarji-skakalci iz drugih držav. Smučarska zveza Jugoslavije je namreč povabila na to prireditev tudi skakalce iz Avstrije, Italije, Nemčije, Švice in Francije. Iz Nemčije računajo s šestčlansko ekipo s priznanim tekmovalcem Brutscherjem na čelu, ki se je na letošnji olimpiadi v Oslu uvrstil na 6. mesto pri samostojnih skokih.

Da bi omogočil množici domačih ljubiteljev tega lepega športa udeležbo pri planiških prireditvah, bo Putnik organiziral posebne vlake. Za udeležence iz Koroške pa je pripravil Koroški prometni biro v Celovcu poseben vlak in opozarjamo vse, ki si žele ogledati letošnje mednarodne skakalne tekme v Planici, na tozadevni oglas v današnji številki našega lista.

V Jugoslaviji vse vere enakopravne

V Pančevu je bila pred kratkim konferenca romunskih pravoslavskih duhovnikov, ki spadajo pod pravno oblast romunske pravoslavne cerkve. Na konferenci je bil izvoljen odbor, ki ima nalogo, da sklene z vlado LR Srbije sporazum o socialnem zavarovanju duhovnikov romunske pravoslavne cerkve.

Predsednik konference Aleksander Guga je pri tej priložnosti poudaril, da uživajo romunski pravoslavni duhovniki v Jugoslaviji polno versko svobodo, romunska narodna manjšina pa polno enakopravnost z ostalimi jugoslovanskimi narodi.

V Španiji verska nestrpnost

V zvezi z nedavnim dogodkom v Sevilii, kjer je skupina nahujskanih katoliških mladincev med božjo službo vdrla v protestantovsko cerkev in zažgala njeno notranjost, poroča agencija AP dodatno, da je nekaj dni za tem izdal sevilski nadškof, kardinal Pedro Segara pastirsko pismo, v katerem ne obsoja tega dejanja, marveč zavzema zelo ostro stališče proti „širjenju razkolniških ver“. V Španiji računajo, da bo imelo to pastirsko pismo za posledico poostreno preganjanje protestantskih vernikov.

Na Koroškem pa se, kakor znano, katoliška in protestantovska cerkev zelo dobro razumeta in si druga drugi ne nasprotujeta. Celotno slovenskih krajev, kjer ni pripadnikov protestantovske vere, je pri gotovih priložnostih poleg zastopnika celovškega katoliškega ordinariata navzoč tudi zastopnik protestantovske cerkve kakor je to bilo na primer pri otvarjanju novega mostu čez Dravo pri Tinjah.

Visoke osebnosti v CSR v zaporu

Pred sodno obravnavo proti bivšemu generalnemu tajniku KP Českoslovaške Rudolfu Slanskemu, Vladimiru Clementsu in ostalim visokim funkcionarjem se je zvedelo, da je ponovno prišlo v nemilost doščeno število partijskih in državnih funkcionarjev. Po poročilih iz Prage je v zaporu med drugimi tudi 20 članov Centralnega komiteja Komunistične partije Českoslovaške, 7 članov slovaške vlade, 5 generalov in 12 partijskih tajnikov okrožnih odborov. Vrh tega še ni znano, kakšna usoda je doletela bivšega ministra za državno varnost Koprivo, ki je pred kratkim odstopil.

Kdo je tako ukazal?

Vsled vedno bolj pogostih napadov na Jugoslavijo in na delo koroških slovenskih organizacij, ki jih objavlja „Naš tednik — Kronika“, niso ogorčeni samo vsi zavedni koroški Slovenci. To pisanje, s katerim hočejo Slovencem na Koroškem zagreniti udejstvovanje v slovenskih organizacijah in doseči, da bi se naše ljudstvo odtujilo svojemu narodu v matični Sloveniji, je naletelo na podoben odmev tudi nek, ki ga je pod gornjim naslovom objavil „Slovenski poročevalec“:

Pred dobrima dvema tednoma sem potoval skozi Koroško. Nič se nisem ustavljal, samo med dvema vlakoma sem imel toliko časa, da sem kupil nekaj listov, ki sem jih med vožnjo bežno prelistal.

Eden med njimi je bil slovenski. Pogledal sem prvo in zadnjo stran. Odprl ga nisem, ker sta mi bili že dve strani dovolj. Na prvi strani sta bili natisnjeni dve izjavi, ena je bila ameriška in pravi, da bi v primeru sovjetskega napada na Jugoslavijo naša vojska prestopila na stran napadalcev, druga pa sovjetska, trditev moskovskega radia, da se približuje dan, ko bo odstranjen fašistični režim v Jugoslaviji. Res, škoda tistega šilinga, ki sem ga dal za te bedaste, že skoraj štiri leta stare novice.

Na prvi strani sem našel tudi vest, da je v zaporu v Mitrovici umrl dr. Tomo Jančič, baje zagovornik hrvatske samostojnosti. Vest je razumljiva, saj je gospod na vzhodu že nekaj časa vsak ustaša, četnik in domobranec dobrodošel zveznik.

In tudi objave na zadnji strani so potrdile moje mnenje. Precej na dolgo je namreč napisano, da bo sovjetska repatriacijska komisija spet prišla na Koroško, da pri njej lahko vsak dobi nove sovjetske liste, in vse informacije za povratek v domovino.

No, da, to pač ne bo slovenski list, sem si mislil. Le po slovensko ga pišejo, redakcija bo pa gotovo kje v Pragi, Budimpešti ali Moskvi. Mimogrede sem si še zapomnil naslov lista. Naš tednik — Kronika.

Ko sem se kak teden pozneje vračal, sem moral ugotoviti, na svojo sramoto, da zelo malo poznam prilike na Koroškem. Iz pozabljenosti sem hkrati z drugimi listi spet kupil domnevni organ kominformovcev, ki ga hočejo vsiliti koroškim Slovencem, pa sem ugotovil, da sem se žmotil. Naš tednik — Kronika namreč ni kominformovsko glasilo, izdaja ga neka druga skupina, ki nastopa s krščansko firmo.

Se preden sem odprl novo številko je zasmrdelo kot iz kakšne greznice. Toliko laži in strupa o naši domovini še nikjer nisem videl na enem samem majhnem in zaniknem kupu. O borbi koroških Slovencev za narodnostne pravice skoraj nič, zato pa članek za članom o nas, oziroma proti nam.

Na prvem mestu seveda potvarjanja, ki naj dokazujejo, da je vera v naši državi preganjana. Vest, da so štirje škofje ali zaprti ali pa ne morejo vršiti svoje dolžnosti. Hujkanje okrog incidenta s škofom Vovkom v Novem mestu. Vest o kolektivni pogodbi o zavarovanju duhovnikov, povezana z razlago, da so nekateri odborniki in člani duhovništva Ciril-Metodijskega društva izobčeni iz cerkve. Potvorjena vest o ukinitvi teoloških fakultet na univerzah seveda brez pripombe, da bo študij za duhovniški poklic v bodoče prav tako mogoč, celo z državno podporo. Hujkanje ob ločitvi verouka od šol, s pripombo, da v naši domovini vlada fašizem.

In potem se vrstijo razne druge bajke o tem, kako sodišča pri nas niso samostojna, kako komisariji stoje za hrbtom kmeta na polju in ga priganjajo k hitrejšemu oranju, o sužnosti, v kateri žive naši kmetje, in tako naprej.

Pa še en cilj za svoje napade so si izbrali članke, ki so sestavljali strupeno številko lista. Celo vrsto prireditvev koroških Slovencev, in to povsem nepolitičnih prireditvev. Cela križarska vojna velja — slovenskemu plesu v Celovcu (kot mi pojasnjuje sopotnik, je bil ples izredno uspeha in prisrčna slovenska prireditev). Baje je bil ples izraz globokega moralnega padca slovenskega naroda, kajti nekatere so imele — bog nas varj — celo večerne obleke. (Farizeji, pravi sopotnik, če že hočejo čuvati moralno, naj sware pred pokvarjenici, ki spolno zlorabljajo mladino, in to ne samo pred že obsojenim avstrijskim patrom Lutterottjem, pač pa pred kom, ki je precej bliže). Nekoga neimenovanega napadajo zaradi sodelovanja pri radiu Celovec in mu očitajo germanizacijo. (Sopotnik mi spet pojasnjuje, da jih verjetno jezi nekaj uspešnih oddaj, ki jih je pripravila Slovenska prosvetna zveza). Hkrati z reklamo za nemške kmečke visokosolske tečaje (ki so brez dvoma na mestu), pa list napada enako slovensko prireditev, ki jo je nedavno organizirala Slovenska kmečka zveza (za katero seveda niso delali nobene reklame). Med drugim očitajo, da so hoteli slovenske kmete na Koroškem učiti pravilne ureditve kmetijskih tisti, ki so bili in so še odgovorni za baje sramotno stanje kmetijstva v Ljudski republiki Sloveniji. (In spet mi spremljevalec, s katerim sem se seznanil v vlakcu, pojasnjuje, da so mišljeni prvotni strokovnjaki, med njimi vseučiliški profesorji iz Ljubljane, ki so tudi sodelovali na prireditvi Slovenske kmečke zveze. Pove mi tudi, da bi verjetno avtorjem takšnih člankov bolj prišlo, če bi slovenske kmete učil kak bivši „strokovnjak“ iz nekdanje Jugoslavije, ki se je specializiral v vohunjenju za slovenskimi uradniki, odžiranju štipendij revnim naprednim študentom, sodelovanju z okupatorjem in pošiljanju ljudi v Dachau. Baje bi bil htro na razpolago).

Res, list mi je postal uganka. Le kdo lahko takšne pamflete piše, kdo lahko tak list izdaja? Počasi se mi je nekaj le razjasnilo. V rubriki „Pri nas na Koroškem“ sem videl dopis iz kraja Ried v Zgornji Avstriji? Ried naj bi bil na Koroškem? Ried naj bi bil slovenska koroška vas? Potem bo pa list, za katerega sem najprej mislil, da je kominformovski, najbrž organ tistih „koroških Slovencev“, ki žive v Riedu, v begunski bolnišnici, ki so se, kot sem videl iz poročila, za božič tako napili vodke, da je gostilničar v strahu že ob osmih

zaprl gostilno, ki proučujejo, spet ugotavljam iz dopisa, kakšno privlačno silo ima vojaštvo za ženski spol in kako se ameriške okupacijske sile bore proti prostituciji.

Sopotnik me tolaži, ko vidi, da sem razburjen. Saj je tudi vojni zločinec kaplan Babnik kaj čest sodelavec v tem listu, saj se v isti hiši kjer je uredništvo lista, pošiljajo v svet tudi slavošpevi vojnim zločincem Rožmanu, Odilu, Kreku, Zebotu in celi vrsti podobnih. Je pač tako, kdor plača, tudi daje takt muziki.

Pojasnilo mi je jasno. Vendarle pa se moram

Tako presoja javnost

Čedalje več ljudi nam dnevno osebno ali v pisnih izraza svojo zaskrbljenost in zaprepačenost nad pisanjem Tednika-Kronike v zadnjem času. Pri osebnih obiskih in v ogorčenih pisnih izražajo svoje mnenje ne le naročniki našega lista, temveč prav tako bralci in naročniki Našega tednika. Zaveden Slovenec iz bistriške občine v Rožu, ki je naročnik obeh listov, piše uredništvu Slovenskega vestnika:

Prosim, da objavite naslednje vrstice. Napisal sem lansko leto neki članek v zvezi naših „vernih“ Nemcev in s pravico kritiziral tudi škofijski ordinariat in poslal Tedniku, toda zaman sem čakal, da ga priobči, čeprav sem se podpisal s polnim imenom.

Kljub mojemu nerožnatemu položaju sem naročnik obel slovenskih listov na Koroškem, ker sem mnenja, da s tem podpiram boj za narodne pravice slovenskega naroda na Koroškem. Zelo pa sem razočaran kako „Naš tednik — Kronika“ blati in bruha sovraštvo proti materinskemu narodu in s tem razdvaja nas koroške Slovence, vse kar je naprednega pa pobija in priobčuje take bedaste članke kakor

vprašati. Ali nisem morda le imel prav takrat, pred štirinajstimi dnevi, ko sem mislil, da list ni slovenski, temveč le po slovensko pisan v kakšni redakciji v Moskvi, Budimpešti ali Pragi? Seveda z manjšim popravkom, glede kraja, odkoder drže niti, ki list vodijo.

In vprašati se moram tudi, kaj hoče takšen list doseči. S tem, da ubija vero v skupnost, v povezanost in bodočnost slovenskega naroda, da blati in kleveta našo domovino. In s tem, da koroškim bratom, ki res živijo v težkih pogojih razbija zaupanje v svoje lastne sile, da jim ruši enotnost v borbi za nacionalne pravice, tisto enotnost, ki si jo naši bratje na Koroškem žele, za katero se borijo.

Na to vprašanje bi rad dobil odgovor. Po možnosti v samem Našem (čigavem) tedniku — Kroniki.

Odgovor naj bi bil jasen, jednat. Samo to naj vsebuje. V čigavem interesu, po čigavem naročilu?

„Odmev plesa“ in kritika igre „Morje“, dočim romajo stvarna poročila različnih dopisnikov, ki se tičejo tudi škofijskega ordinariata, v koš. Vsak pošten narodnjak, ki ima količkaj narodne zavednosti, mora tako nedostojno pisanje obsojati. Sploh imam vtis, da urednik Tednika ni koroški Slovenec oziroma ni samostojen, ker drugače si ne morem tolmačiti takih izbruhov.

Ker se sam nisem udeležil veselice v Celovcu, sem glede članka „Odmev plesa“ vprašal preprosto delavsko ženo, ki se je z drugimi tovarišicami in tovarišem udeležila plesa. Dejala je, da so se vsi udeleženci iz našega kraja prav dobro in po domače počutili oz. zabavali na veselici in da ni videla kaj neokusnega, da torej to kar je priobčil Tednik ne odgovarja resnici.

Da taki neprimerni članki ne koristijo skupnosti koroških Slovencev je umevno, umevno je pa tudi, da si bo vsak zaveden koroški Slovenec, kateremu je v prvi vrsti teptani narod pri srcu, premislil, če bo še naprej naročnik Tednika.

Kdaj bodo popravili vernikom krivico tudi drugod?

Pred tremi tedni smo zvedeli iz Brnce o dogodku, ki ga kljub zanimivosti nismo objavili, ker smo bili mnenja, da ne bi vzbudil posebne pozornosti med našimi ljudmi, ki skoro pozabljenih stvari ne vlačijo radi iz predalov preteklih dni. V zvezi z naraščajočo gonjo Mohorjeve hiše proti Slovenskemu vestniku in njegovim bralcem pa smatramo za potrebno, da pokažemo, tudi na tem dogodku, kako se razne stvari lahko obračajo po potrebi za dosego gotovih ciljev in koristi.

Vsi koroški Slovenci se bodo še spominjali onih razburkanih dni predvolilne dobe iz 1949. leta, ko je celovski ordinariat izrekel nad vsemi zavednimi Slovenci, ki niso hoteli voliti ÖVP in njene podružnice, strašno obsodbo „ekskomunikacije“, ki je zadela med drugim celo bralce Slovenskega vestnika. To obsodbo so prečitali na prižnicah številni duhovniki (lahko pa ugotovimo, da se temu političnemu pritisku knezošofijskega ordinara mnogi slovenski duhovniki niso uklonili) v obliki pastirskega pisma in sicer zadnjo nedeljo pred volitvami.

Tako se je zgodilo tudi na Brnci. Ko so pa v sledečem času po volitvah spet terjali od ta-

mošnjih faranov cerkveni davek, se je precejšnje število zavednih Slovencev temu pozivu uprlo. Branili so se plačevati cerkveni davek, čeprav so jim gospod župnik zagotavljali, da nikakor ni bilo tako hudo mišljeno s to „ekskomunikacijo“. Prevarani verniki so tam odločno zahtevali kot pogoj za nadaljnje plačevanje cerkvenega davka javni preklje te krivice, ki je bila prej tudi javno razglašena. Po daljšem obotavljanju so se brnški župnik vendar odločili, da so šli do pristojnega mesta po nasvet; — tako so lahko ugodili vsem prizadetim domačinom in razglasili s prižnice, da objavljajo z ordinariatom dovoljenjem, da nihče ni ekskomuniciran, bodisi tudi pripadnik ali član komunistične ali socialistične stranke. Poleg tega pa so še prosili, da bi bili temu razglasu priča vsi v cerkvi navzoči in da zdaj lahko vsi spet plačujejo svoj cerkveni davek.

Prinašamo ta razglas z brnške prižnice brez komentarja in prepuščamo razsodbo popolnoma našim bralcem, ki so sami dovolj zreli za njo. — Slovenski verniki v vseh ostalih farah pa upravičeno pričakujejo, da jim bodo prav tako popravili prizadejano krivico.

Egipt še vedno točka svetovne pozornosti

Britanski veleposlanik v Egiptu Stevenson se je po obisku pri vrhovnem poveljniku britanskih oboroženih sil na Srednjem vzhodu generalu Robertsonu vrnil v Kairo. Tam se je zvedelo, da bo šele določeno, kdaj bo imel izredni sestanek s predsednikom egiptovske vlade, na katerem bodo proučili program anglo-egiptovskih pogajanj.

Neodvisni časopis „Al Abram“ pravi, da so v Londonu predlagali, naj se objavi skupna anglo-egiptovska deklaracija že v začetku pogajanj, da bi bil tako jasno določen njihov smoter. Vafdistično glasilo „Al Misri“ pa piše, da so Britanci vselej za to, da bi vprašanje političnega statusa Sudana ločili od vprašanja umika z območja Sueškega prekopa, zaradi česar so bila vsa dosedanja pogajanja brezuspešna.

Vafdistična stranka je po seji izvršnega odbora stranke sklenila, da v egiptovskem parlamentu ne bo podpirala vlade Hilali paše, ker

ne zahteva odločno takojšnjega odhoda britanskih čet iz Egipta in združitve Egipta s Sudanom. Hilali paša, ki je bil prej tudi član vafdistične stranke, pa upa, da bodo zmernejši krogi njegovo vlado podprli.

Federacija danskih lastnikov ladij je predlagala, da bi postavili Sueški prekop pod skrbništvo Združenih narodov, s tem, da bi bila Velika Britanija mandatorska sila, uprava pa bi bila v rokah družbe Sueškega prekopa. Federacije švedskih in norveških lastnikov ladij se strinjajo s tem predlogom, ki ga bodo proučili na konferenci ministrov za zunanje zadeve treh skandinavskih držav.

Federacije skandinavskih lastnikov ladij so prepričane, da bi bilo po taki rešitvi konec sporov med državami, ki plovejo skozi Sueški prekop, onemogočene pa bi bile tudi take stvari, kot je prepoved prehoda skozi prekop za izraelske ladje.

PO ŠIRNEM SVETU

Bonn. — Predsednik socialdemokratske stranke Zapadne Nemčije Kurt Schumacher je poslal Adenauerju pismo, v katerem med drugim zahteva, naj bi Adenauer posredoval pri zavezniških oblasteh, zato da bi štiri zasedbene sile jasno opredelile svoje stališče glede vprašanja nemške enotnosti in glede organiziranja svobodnih volitev v vsej Nemčiji.

Beograd. — Podpredsednik in zunanji minister vlade FLRJ Edvard Kardelj je sprejel v Beogradu g. Emila Sandströma, predsednika Lige društev Rdečega križa in predsednika švedskega Rdečega križa, ki je obiskal Jugoslavijo kot gost jugoslovanskega Rdečega križa v zvezi z repatriacijo grških begunskih otrok.

Teheran. — Predstavnik Mednarodne banke za obnovo in razvoj Victor Prudhomme, ki se je vrnil iz Londona v Teheran, se je sešel s predsednikom perzijske vlade Mosadikom. Sestanek je nadaljevanje pogajanj, ki so se začela pred tremi tedni v Teheranu. Britanski minister brez listnice Selwyn Lloyd je izjavil v parlamentu, da upa, da bodo pogajanja med Mednarodno banko in Perzijo v kratkem uspešno končana.

London. — 26. februarja so se začeli v Sredozemlju kombinirani pomorski manevri, ki so trajali do 5. marca in pri katerih so sodelovale britanske, ameriške, francoske in italijanske enote.

New Delhi. — Posredovalec Združenih narodov za kašmirske vprašanje Frank Graham je obiskal predsednika indijske vlade Nehruja, da bi nadaljeval z njim razgovore o uresnitvi načrta za demilitarizacijo Džamuja in Kašmira, ki naj bi bila izvedena pred plebiscitom. Sestanek je bil prav tako posvečen odpravi nesoglasij med Indijo in Pakistanom o kašmirskem vprašanju, zlasti pa vprašanju števila čet obeh držav, ki bi se zadrževale na kašmirski meji, ter k določitvi datuma za plebiscit.

Canberra. — Avstralski senat je sprejel zakon o ratificiranju mirovne pogodbe z Japonsko. Predstavniki dom je že pretekli teden potrdil ta zakonski osnutek in zavrnil predlog laburistične opozicije, naj bi pravzaprav o tem vprašanju preložili za pet mesecev, medtem pa naj bi bilo ljudsko glasovanje o ratifikaciji mirovne pogodbe z Japonsko.

Milijonarjev ne pozna samo zapadni kapitalizem

V sovjetski vojski uživa oficir večje privilegije in živi v večjem razkošju, kakor žive oficirji katere koli armade na svetu. Ti privilegiji sovjetskih oficirjev kažejo, da ni možna med Rdečo armado leta 1917 in 1952 nobena primerjava. V tem oziru je Sovjetska zveza daleč prekosila vse druge države. Dohodki sovjetskega oficirja so približno dvajsetkrat večji od zaslužka kvalificiranega delavca. Ruski vojak je najslabše plačan vojak na svetu. Maršali in generali pa so postali pravi milijonarji, za kar se morajo zahvaliti „modremu“ Stalinovemu vodstvu.

Sovjetski general ima dve sto sedemdesetkrat večjo plačo kakor vojak. Ne gre pa samo za plače. Mnogi sovjetski generali imajo namreč še razne druge stalne dohodke, tako da narasejo njihove plače na dva ali celo trikratne zneske. Redne dohodke imajo sovjetski maršali in generali od vseh višjih odlikovanj. Razen tega uživajo še mnoge privilegije. Vsi imajo brezplačno vožnjo na železnica in ladjah, njihovim otrokom ni treba plačevati nobenih prispevkov v šolah itd. Največji privilegij krmeljske aristokracije pa je, da ne plačuje nobenih davkov. Če bi izračunali vse to, bi prišli do sklepa, da ima Stalinov maršal najmanj 600- do 1000-krat toliko dohodkov kakor vojak, in 200-krat toliko kakor podoficir.

Stalinu se je posrečilo razviti vojaško hierarhijo tako, da so celo v kastah velike razlike. Sovjetska vojska ima različne oficirske klube, v katere smejo zahajati samo oficirji z dobočnimi čini. Celo po cigaretah se oficirji razlikujejo med seboj. Maršali in generali dobivajo mnogo boljše cigarete kakor navadni oficirji. Za vojake pa je dobra mahorka, kakor je bila dobra v starih časih. Sovjetski maršali in generali, pa tudi nižji oficirji, so postali veliki gospodje. Vse to pa jim nič ne pomaga, da ne bi bili pod neprestano kontrolo Stalinovih agentov, ki strogo pazijo na vsak njihov korak.

Obisk v redakciji „New-York Times-a“

„New York Times“ — eden izmed tistih „laboratorijev“, ki jih že desetletja vodilni krogi ZDA uporabljajo za oblikovanje javnega mnenja dežele — je tehnično zelo dobro opremljen „laboratorij“ in zanj lastniki ne varčujejo s sredstvi. Znano je, da sedaj podjetje nima komercialne cene; noben milijarder ga ne more kupiti. „New York Times“ ima lastno tiskarno, izredno gosto mrežo neposrednih komunikacij z vsem svetom, lastne radijske postaje, posebne kable, stotine daljnopisnih strojev (teleprinterjev) in „bildtelegrafov“, posebnih naprav, ki neprestano beležijo vse, kar se v kateri koli deželi oddaja v eter.

Visok, vitek trikotni nebotičnik „New York Timesa“ zapira trg Times Square v centru Manhattan v New Yorku. Toda uredništvo časopisa ni v tem poslopiju, temveč nedaleč stran v večnadstropni hiši v mali nič kaj impozantni ulici. V nebotičniku, ki meji na Broadway in 7. ulico so samo oglasni uradi časopisa.

Stopili smo skozi nizek, slabo razsvetljen vhod in se z dvigalom povzpeli v velikansko dvorano, zelo podobno delavnici kake tovarne. V tej dvorani je nameščeno uredništvo „New York Timesa“. Vse je urejeno tako, da imaš vtis, kot da si vstopil ne v intelektualni center, kjer se izdeluje javno mnenje, temveč v neko tovarno posebne vrste: v tovarno konzerviranih idej, ki so izdelane po sprejetih naročilih in vržene na trg, še preden so utegnile iti skozi skladišče.

V sosedni dvorani odmeva šklepetanje teleprinterjev, ki beležijo vesti iz petih delov sveta. Čuje se ropot pisalnih strojev, na katere tipkajo reporterji, čim so pritekli z najnovejšimi novicami. Intenzivno delajo radiooperaterji in uslužbeni fotografskega laboratorija. Med mizami redakcijske dvorane se brez naglice, kot oddelek vodje v tovarni, sprehajajo načelniki raznih resorjev. Vse proizvodni proces gre po tekočem traku kot v kateri koli ameriški tovarni.

Vesti, ki po radiu ali neposredno iz rok številnih reporterjev prihajajo v uredništvo, najprej razdelje po raznih resorjih: finance, trgovski posli, mesto, predmestje, notranja politika, zunanja politika, šport, pogrebi itd. Tu opravijo prvo nadzorstvo nad prispelim materialom; vesti, ki ne pridejo v poštev za „New York Times“, končajo v košu, medtem ko druge, ki utegnejo biti kakor koli koristne, hitro predelajo v polizdelek. V 15, 20 minutah gre vest po prvi redakciji v nadaljnjo obdelavo.

V ameriških časopisih so članki izdelani na poseben način. Njihova bistvena vsebina je razložena v naslovih. V prvih vrstah, ki so vselej tiskane z večjimi črkami, je nekoliko obširnejša vsebina vesti. Naslednje vrste iz manjših črk dajejo nadaljnje podrobnosti. Slednjic so v vrstah iz še manjših črk razložene vse podrobnosti zadeve. Tako bo čitatelj po želji in času, ki ga ima na razpolago, prebral bodisi samo naslov, prve vrste ali pa ves dopis. Naloga urednikov vesti in njihovih pomočnikov je prav v tem, da na omenjeni način pripravijo vse vesti in jih tako predelane servirajo čitatelju. V zelo kratkem času morajo prepisati sprejeti material, sestaviti uvode in opremiti dopise s kričevitimi naslovi. Razen tehnične obdelave predvideva njihova naloga še vse bolj zamotano in delikatno delo: gre namreč za ton fraz in izrazov, ki tako često spreminjajo informacijo v prevaro in oblikujejo mnenje čitateljev, kakor to žele lastniki časopisa.

V tretjem nadstropju poslojpa, v tišini majhnih in udobnih pisarn, pripravljajo medtem tako imenovane uredniške članke ali uvodnike, ki odgovarjajo uvodnikom evropskega tiska. V ameriških dnevnikih objavljajo te članke na notranjih straneh za vestni. Njihov namen je, da dogodke politično tolmačijo tako, kot to zahteva linija časopisa. S tem delom se v „New York Timesu“ ukvarja 16 političnih urednikov na čelu z (v ZDA) znanim publicistom Charlesom Marcesom. Njihovih imen he boste nikdar zasledili na straneh časopisa, ker uvodniki niso podpisani. Vendar so to tisti anonimni nasveti čitateljem, ki dajejo ton časopisu.

Politični uredniki prihajajo v uredništvo ob 11 dopoldne. Vsak dan se zberejo na kratek razgovor, ki mu običajno prisostvuje tudi lastnik „New York Timesa“ Arthur Sulzberger. Vsem ostalim članom uredništva — tudi najbolj odgovornim — je pristop na seje političnih urednikov strogo prepovedan.

Uvodniki so običajno zelo kratki — na eni strani so objavljeni štirje ali pet. Na isti strani so večinoma objavljeni tudi notranji pregledi in tako imenovana „pisma čitateljev“, ki jih posebej izberejo, da z njimi podpro v uvodniku razloženo stališče redakcije.

V „New York Timesu“ je urednikovo na razpolago odlična knjižnica in nič slabši urad za informacije in časopisne izrezke, ki obstaja že od ustanovitve časopisa. V omarih tega urada hranijo podatke o 950.000 političnih, literarnih, umetniških itd. Katalog informacijskega urada časopisa vsebuje 50.000 različnih pogovorov. Vse potrebne informacije dobe uredniki prej kot v eni minuti. V tem uradu dela 24 oseb; med njimi 4 specializirani izkušeni novinarji.

Poglejmo še za hip, kako pripravijo številko časopisa. Ob 17.30 pride v uredništvo drugi pomočnik glavnega nočnega urednika. Najprej hitro pregleda agencijske vesti in kratke izvlečke, ki so jih o važnih vesteh svojih dopisnikov pripravile posamezne rubrike. Nato prouči pismene zahteve raznih resornih urednikov o prostoru, ki ga ta dan potrebujejo. Ob 18.30 pride glavni nočni urednik gospod Mack Cow, ki je novinar od leta 1907 in že 24 let nočni urednik „New York Timesa“. Ko je sprejel poročilo svoje druge pomočnika, Mack Cow vskladi zahteve posameznih rubrik z razpoložljivim prostorom. Ko je v grobem določil vsebino številke, Mack Cow s svojimi pomočniki razporedi material in določi, kaj naj dobi večji ali manjši poudarek. Strani, ki sledijo prvi, prevzamejo meterji in jih napolnijo z reklamami ter oglašji.

(Nadaljevanje na 4. strani)

Utrinki iz naše zgodovine upora

Žrtve - Einspieler Lekš in tovariši (Bistrica - Sveče)

V ranih jutranjih urah, 6. maja 1944, je 80 let stari Janez Rogačnik prisopihal do Olipcevega Lekša, ki je bil poročen z njegovo vnučkinjo. Ko mu je starček sporočil, da ga doma čakata dva človeka iz Celovca, neka ženska in neki moški, je Lekš takoj pustil drva, ki jih je napravljaval za svojo mater v Sinah ter odšel domov na Bistrico. Ni vedel, kdo bi ga mogel čakati. Premišljeval je o zadnjih dnevih, ko se je nekako čudno dogajalo okoli njegove osebe. Premišljeval je, zakaj mu je Jungfer, posestnik tovarne akumulatorev na Bistrici, kjer je delal že več let, proti njegovi želji dal tri dni dopusta, čeravno se je dopusta celo branil, zakaj ga je isti, rodom rajhovec, spravil v petek 5. maja 1944, v Celovec, kjer naj bi na kolodvoru pričakoval dunajski vlak in klical ime nekega gospoda, ki bi naj prišel iz Dunaja na obisk k Jungferju na Bistrico. Lekš ni klical, ker se mu je zdelo preneumno, kako da bi človek iz Dunaja ne našel drugače Bistrice v Rožu in tam edine tovarne in vsem znanega gospoda tovarnarja.

Lekš je imel že skoraj leto dni redne stike s partizani. Najprvo se je sestal s tovarišem Čerom Aleksandrom, pred dvema dnevoma pa je bil v Sinskem vrhu na sestanku z Mirkom, Ahacem, Brtonceljnom Johanom, Aleksandrom in Ivanom. V spomin na ta sestanek je še ohranjena fotografija. Lekš je vneto in zavestno delal za partizane in Osvobodilno fronto. Njegovi najožji in najaktivnejši sodelavci so bili Valentin Švarc iz Sveč in Križnik Flori, p. d. Bovčarjev iz Mač. Lekš, pisal se je Einspieler Aleš, je bil tudi vnet prosvetaš in je imel funkcijo predsednika prosvetnega društva „Kočna“ v Svečah, dokler je obstajalo. Neprijatelji Slovencev v tem kraju so mu dali celo priimek „der slowenische Professor“, ker je poučeval slovensko mladino v maternem pismenem jeziku. Lekš je bil ob času napada na Jugoslavijo tudi najdalje zaprt v borovelskih zaporih. Pri sovražnikih pravičnosti je bil slabo zapisan, zato so ga pa spoštovali pravični domačini.

Ko je Lekš prišel ta dan domov, je našel znanko Evo Posch, ki jo je Bovčarjev Flori ilegalno imenoval Mimi. Ta ženska je bila legalna kurirka med avstrijskimi antifašisti iz Celovca in slovenskimi partizani v tem kraju. Pričela je seboj še nekega moškega, kateri se je predstavil za avstrijskega komunista-antifašista. Vsi, tudi mati Terezija Rogačnik, so bili prepričani, da so že pravi ljudje, ker so vedeli, da je bila Mimi zaročenka vidnejšega KPA voditelja Wieserja. Ta je imel neposredne stike z članom Centralnega komit. KPA, Konradom Bucherjem. Vse to je posebno dobro vedel Flori, kar je tudi Lekšu in Rogačnikovim povedal. Zato so Evi zaupali vsi aktivni protifašisti tega kraja, tudi Švarcovi v Svečah. Zaradi tega Lekš ni imel nobenih pomislekov o Mimini čistosti in je bil takoj za to, da gre z njo in njenim spremljevalcem na Mače k Floriju, ki je imel stalno zvezo s partizani, da jim izroče pismo, ki sta ga prinesla za nje „celovška antifašista“.

Lekš ni okleval, čeprav je bilo ta dan na Bistrici izredno veliko policije. Tudi ženo je hotel vzeti seboj, a ni šla, ker je bila bolna. Preden so odšli na Mače, sta hotela Celovčana še v kaki gostilni zajtrkovati in sta spraševala za zanesljivo partizanom naklonjeno gostilno na Bistrici. Lekševa žena je odsvetovala, da bi šli v gostilno h Kraigerju. Rekla je: „Tam so preveč naciji“, zato sta Celovčana odšla v Kramerjevo gostilno. Ker pa pri Kramerju ni sta dobila zajtrka, sta prišla nazaj v Lekševo stanovanje h Rogačnikovim, kjer so jima skuhalo kavo. Eva ni jedla. Tudi moški iz Celovca se je zelo nemarno obračal okoli jedi in držal desno roko vedno v žepu plašča, ki ga kljub toplemu dnevu ni slekel. Vse to je vzbujalo pri Rogačnikovih rahel sum. Dokler so se nahajali pri Rogačnikovih, so se ves čas menili o delu s partizani. Moški iz Celovca je vneto spraševal. Nenaodoma pa je postavil vprašanje glede vere in pokazal na nabožne slike v sobi. Vprašal je, če verujejo v Boga, ker je videl slike svetih podob v hiši. Na to vprašanje so vsi navzročni osupnili in ni se jim več ljubilo pogovarjati se s tujci. Začeli so sumiti, da le niso partizani, pravi antifašisti. Ko je Celovčan opazil, da je zašel na napačno pot, je predlagal, da bi šli na Mače k Florijanu.

Med tem časom, ko so imenovani odšli od Rogačnikovih družine, ki je stanovala v tovarniški delavski hiši, proti Mačam, je policija zastražila hišo na Bistrici, kjer je Lekš stanoval in izvedla hišno preiskavo. Ko so Lekš in Celovčana prišli h Bovčarju, so se tam nahajali ravno partizani, ki so pa tudi kar odšli, ko so

ti prišli iz Bistrice. Florija ta čas ni bilo doma. Zvedeli so, da se nahaja pri Paštbnjaku nad Bistrico, kjer je spravljaval seno. Ko so ga poiskali so šli nazaj na Bistrico v gostilno h Kraigerju. Tudi tukaj so zaupno govorili o partizanskem sodelovanju in Flori je marsikaj predlagal, kar bi koristilo skupni borbi Slovencev in Avstrijcev proti Hitlerju. Izpili so vsak svoj glaž piva in Lekš je hotel plačati, a ni imel pri sebi denarja. Zato je šel domov po denarnico, ki jo je imel shranjeno v kredenci. Domači pa so Lekša opozarjali, češ, da sumijo neko nesrečo in nevarnost. Lekš pa jim je odgovoril,

Einspieler Lekš in žena Katarina

da so že pravi, da so naši, poleg tega pa nista s Florijem povedala nobenega imena in sploh nič, kar bi utegnilo škodovati našemu gibanju. Tako je Lekš potolažil ženo in domače. Lekš ni sumil nič zlega, čeprav je bil v družbi s Celovčanom že ves dopoldne. Ob četrtna dvanajst je odšel zadnjič od doma in domači so ostali v velikih skrbih in groznih slutnjah. Ze so skoraj zagotovo vedeli, da sta Celovčana gestapovca.

Prišedši nazaj v gostilno h Kramarju je Lekš plačal svoje pivo in nato so vsi štirje, on sam, Flori in oba Celovčana, odšli nad Bistrico, kjer je Flori spravljaval seno. Pustili so ga pri njegovem delu in odšli do Korajmana. Tam so se sprehajali od hiše do križa. Trikrat so premerili pot, ko se je Celovčan nenaodoma ustavil in zahteval od Lekša legitimacijo. Ko je Lekš pokazal svojo vojaško knjižico, ga je on s pištolo ustrelil v prsa. Lekš se je mrtev zgrudil. Pri vaškem znamenju pa je stal na straži nemški vojak in opazoval imenovane tri in navedeni zločinski dogodek. Vojak, ki je stražil, je bil nasilno mobiliziran domačin, Slovenec iz Libu pri Pliberku, Jelen Franc. Vojak je hotel streljati na ubijalca, a je imel prazno puško. Ko je zločinec to opazil, je pristopil k njemu, obrnil ovrtnik in pokazal svojo gestapovsko značko, nato pa še legitimacijo. Ta človek je bil gestapovec Rath iz Celovca. Zavrtni zločin je bil storjen četrtna eno dne 6. maja 1944. Takoj nato pa se je gestapovec Rath podal v smeri proti Florijanu in ga poklical: „Flori, komm her...!“ Ko se mu je Flori približal, je takoj sprožil in zavpil: „Da hast, du windisches Banditenschwein“. Flori je bil strašno ranjen, prestreljen je bil skozi želodec in je silno zastokal. Umrl je šele tri dni pozneje v Celovcu. Eva Posch-Mimi je izginila že takoj, ko je bil ustreljen Lekš in šla na Bistrico na orožniško postajo, kamor se je po krvavem zločinu podal tudi gestapovec Rath.

Isti popoldan je bil ustreljen v Svečah tudi Valentin Švarc. Tudi ta je bil ustreljen v trebuh in je tudi šele čez par dni v Celovcu v strašnih mukah umrl.

„So jetzt kennen sie mich. Gehen sie mit!“ je z odurno ciniko spregovoril gestapovec Rath, ko je prišel s petimi policisti in aretiriral Lekšijevo ženo Katarino Einspieler. Peljali so jo na orožniško postajo na Bistrico, kjer je videla Valentina Švarca v krvi. Strašno je trpel in na glas klical na pomoč, ki pa je ni bilo od nikoder. Nihče od policistov mu ni hotel pomagati, Kati pa mu ni smela in ni mogla. Žena še ni vedela, kaj se je zgodilo z njenim možem, Lekšom, kakor tudi ni vedela, da je bil ustreljen tudi Bovčarjev Flori. Videla pa je tudi, da je na verandi orožniške postaje sedela med policisti Mimi in pila pivo. To dejstvo je bilo za Katarino Einspieler strašno odkritje grdega izdajstva in prevare. Vprašala je nekega policista, kje je njen mož, ker je slutila najhujše. Pa pa ji je samo kratko in pomenljivo odgovoril: „Er ist wo anders“.

Načrt in dobro pripravljena je bila ta strašna morija na Bistrici in Svečah v Rožu dne 6. maja 1944. Zahrbno so ubili tri zveste domačine. Načrt so izdelali gestapovci v Celovcu, izvedel pa ga je krvnik gestapovec Rath s pomočjo svoje sotrudnice izdajalke Eve

Posch-Mimi. Vsem je bilo razumljivo, zakaj je tovarnar Lekša poslal poprej v Celovec na kolodvor, kjer bi moral klicati ime neznanega Dunajčana. To je bilo zaradi tega, da bi ga gestapovci že tam spoznali in ubili, ker za gestapovce je bilo tvegano iti na Bistrico ali Sveče. Zato je bilo treba mnogo polic. pomoči. Še bolj tvegano pa je bilo iti na Mače, kjer je imela močna partizanska vojska že svoje utrjene postojanke. Po tem krvavem dnevu je bilo vsem poštenim ljudem na Bistrici in v Svečah ter okoliči jasno, zakaj je Jungfer dal Lekšu tri dni dopusta, ki ga ni zahteval, celo branil se ga je in sicer zaradi tega, da bi ga lahko ubili zunaj tovarne. Tak načrt je mogel izvršiti samo gestapovec, ki je bil do skrajnosti surov ubijalec avanturistično-zločinskega značaja ter popolnoma predan živinski teoriji nemškega nacionalnega socializma. Rath je bil za to podivjano „junastvo“ prav gotovo od celovških naredbodajalcev odlikovan.

In še nekaj ugotavlja ob tej priložnosti zgodovina. Petokolonska KPA se ni borila proti Hitlerju, pač pa se je za njega. Nam pa, ki smo se v protifašistični borbi vojskovali, je povzročila s svojimi vidnejšimi člani strašne žrtve. Konrad Bucher-(Wieser) član CK KPA in Eva Posch sta zgodovinska dokaza izdajstva, ko so posredno in neposredno pomagali gestapi, da bi uničili slovensko protifašistično gibanje na Koroškem. Kolikor jim ni uspelo zadušiti demokratičnega gibanja takrat, ga danes poskušajo isti in še novi izdajalci revolucije ter zastrupljajo s svojim tiskom poštene delavce, ki bi se radi uprli krivici in so pripravljeni voditi resnično razredno borbo in borbo za pravo demokracijo. Ni jim uspelo takrat in tudi jim ne bo uspelo danes.

Ubili so tri najboljše, tri najzvestejše Slovence iz vrst delavcev in kmetov. Ubili pa niso mogli duha, ki so ga nosili ti trije slovenski sinovi v svojih sreih, osvobodilne borbene volje v Svečah in Bistrici. To se je isto pomlad demonstrativno pokazalo na dan Rešnjega Telesa v Svečah. Procesija je šla mimo svežega groba Aleša Einspielerja. Čeprav je bilo od oblasti najstrožje prepovedano urediti grob ubitega Lekša, saj je dobil svečki mežnar celo prepoved od celovške gestape, da ga niti ne sme pokopati s krsto. Krsta je bila pri mizarju že pripravljena, toda pokopati ga je moral na tihem in brez žalujočih gostov. Štiri dni je Lekš ležal v mrtvašnici. Na visoko svežo gomilo Einspielerjevega groba so prižgali na stotine sveč, ki so oznanjale plamen zvestobe pravični misli, Lekšija, Florija in Foltija, plamen, ki je gorel v zvestih sreih Bistričanov in Svečanov.

Istočasno, ko so zaprli nosečo ženo Aleša Einspielerja, so aretirali tudi Hafner Marijo v tem kraju, ki je zapustila doma šest otrok, od katerih je bil najstarejši deset let star. Nacisti na Bistrici so baje že govorili o Lekšovi ženi, če bo rodila fanta, da ga bodo pri porodu zastupili, če bo pa deklica, jo bodo pa dali v „NSV Heim“. Tako temeljito kakor so govorili, le niso mogli zatreti Einspielerjeve krvi, ker oborožena in vedno naraščajoča partizanska vojska jim je prekrizala načrte. Einspielerjeva žena Katarina je 2. januarja 1945 rodila v vojaški bolnici Karavankenhof fanta in mu dala ime ubitega očeta — Aleš. Tudi profesor Hies je nji pomagal rešiti življenje. Hies je bil zelo dober z njo, dočim so ji šle NSV-sestre prav go gestapovsko na življenje. Za hrano so ji dajale samo skorje od kruha in črno kavo. Z neobglenim Lekšijem so jo prepeljali v bolnišnico v Gospo Sveto, kjer ji je prožil roko v pomoč tudi rajni župnik Feinik. Iz stanovanja so vrgli tudi mater in teto s starim očetom, ko so prej ubili Lekša in zaprli hčerko.

Ob obletnici Einspielerjeve smrti pa je šla Kati z malim Lekšijem v naročju partizanski vojski nasproti, ki je za večne čase pregnala iz Bistrice nacifašistične krvoloke.

Gašper

Že dolgo nismo pili ga

Že dolgo nismo pili ga, pili ga, pili ga, zato pa danes dajmo ga, dajmo ga, dajmo ga! Primi bratec, pravi bratec kupico, povezni jo, povezni jo na mizico! Pa ta pesem je preč, pa ne znamo je več, kdor hoče še pet mora s kraja začeti.

Jože Pahor:

Jurčičevo življenje

Odlomek iz knjige „Pot desetega brata“

Megleno jesensko jutro je bilo. Zvon, ki se je oglašal zdaj tu, zdaj tam iz vlažnih kopren, je oznanjal nedeljo, ulice so le počasi oživljale.

Alojzniki so se vračali v parih od maše, spredaj najmanjši, potem vedno večji zadaj že pravcati mladi gospodje. Stopali so resno, večinoma je že obleka izdajala, da jim je zibelka tekla v skromni hiši na vasi.

Jože je stiskal nekaj pod zlizanim dežnim plaščem, ki mu je bil pretesen in prekratek. Skrbno je pazil, da bi prikril nepoklicanim očem dve knjigi. Nemiren in nestopen je bil, za njim je šel sošolec Svetina, ki se je neprestano obračal in ga pomenljivo pogledoval.

Kaj pa neseš? je naposled vprašal škodoželjno.

Jože je molčal.

„Mar meniš, da nisem videl, kdo ti je dal?“ se je zaganjal Svetina, da je Jožetu postajalo vroče. Mar ga bo ovadil že tu, na ulici?

„Collegium Aloisianum“ se je razgrnil napis zavoda, s tesnobo v srcu je Jože prestopil prag. Skril je obe knjigi v posteljo, ves čas vznemirjen, če sošolec kako ne oprežuje. Svetine ni bilo.

Popoldne so imeli uro učenja. Glasno so ponavljali snov, da je odmevalo po dvorani. Jože se je stisnil v kot, ozrl se je še okrog, nato pa je odprl vtihotapljeno knjigo. Vznemirjenje je prešlo, zatopil se je v branje, nič več ni čul hruma, le včas ga je zadržala težja nemška beseda.

Po učenju so šli na dvorišče. Vzel je knjigo s sabo, previdno zavito in je ob njej pozabil sve, tihotapstvo in Svetino.

Mrak se je začel krasti od nekod, zvonec je klical dijake v dvorano. Jožeta je spet zaskrbelo; kakor tat se je plazil v spalnico in potisnil knjigo v postelj. Nocoj bosta knjigi na varnem, jutri ju bo že preskril.

Zvonec je drugič zapel, dijaki so sedli, prišel je težko pričakovani čas večerje; prijeten, omamljivi duh jedi je puhtel iz kuhinje. Jože je bil lačen, njegove oči so iskale.

Tedaj je udaril resen klic v dvorano:

„Jurčič, k prefektu!“

Ustrašil se je, zle slutnje so ga spreletele. Ves čarobni svet, ki ga je bila vanj zamamila knjiga, je bliskoma utonil v eni sami skrbi: prelomil si zapoved, kazen bo težka, morda usodna. Z zavestjo krivde je stopil pred strogega gospoda.

„Od tebe bi ne pričakoval kaj takega,“ je očital prefekt. „Ali nisi mislil na posledice?“

Jože je molčal. Ne, na posledice ni mislil.

„Kdo ti je dal knjigi?“

Jožetu je bilo še teže. Ali naj izda prijatelja? Res ga ni v zavodu, a na gimnaziji ga hitro najdejo.

„Molčiš? Kar molči!“ je grozil strogi gospod. „Kje imaš knjigi? Govori!“

„V spalnici,“ je izjecljal Jože. Glas je bil tih, iz njega je drhtelo ponižanje.

„Videti ju hočem,“ je trdo terjal prefekt. Vstal je in grozeče uprl oči v dijaka.

Zaplenili ti jih bodo! je zganilo Jožeta.

S povešeno glavo je šel za gospodom po mračnem hodniku. Spomnil se je, da je bil predpoldne vendar nekdo z njim v spalnici. Menda Trlep, Svetinov prijatelj. Da, Trlep.

To spoznanje ga je zbolelo. Dogovorjena sta bila s Svetino, ni dvoma.

S tresočimi rokami in ves razburjen je Jože

odgnil odejo in poiskal obe knjigi. Prefekt je pogledal naslovni strani in nato Jožeta.

„Si že večkrat napravil kaj takega?“

„Drugič,“ je izpovedal Jože.

„Poglej mi v oči!“

Jože je dvignil glavo, trenutek sta se gledala. „Stvar je težka,“ je udarjal gospod počasi. „Danes boš brez večerje, jutri zveš več!“

Strogi mož je odšel, grozeče je odmeval njegov korak. Jože je ostal sam. Sedel je kraj postelje in hudo mu je bilo. Tri leta je stanoval pri teti, trdo je šlo, vedno trše. Vedno manj so pošiljali teti za njegovo preživljanje in tudi za obleko niso zmogli. Ker se je bil izkazal v prvi gimnaziji, so ga sprejeli v zavod. Ni bil več tako prost, toda učil se je vneto in časa mu je preostajalo za vse tisto, kar ga je veselilo. A kar je največ pomenilo, hrane je imel dovolj, več ko prej. Res, ko so prihajali jutraj skupno v šolo, so jih sošolci večkrat sprejeli z zabavo. „Fizoli gredo, fizolajnarji!“ so klicali. A to jih ni žalilo. Fizol je bil pogosto, a so ga radi jedli. Tudi drugo jim je dišalo. Na petek pa so se ves teden veselili: kak sladek narastek je prišel, celo štruklji včas. Pri teti jih ni nikdar videl. A če je bilo treba profesorjem odgovarjati, ni Alojznik nikdar odpovedal. Fizolajnarji, prav, a v razredu so nedvomno nosili prapor, nihče jim ga ni mogel iztrgati.

In poslej? Kako je zažugal prefekt? Nisi mislil na posledice! Ali ga bodo pogнали čez prag? Kaj naj počne potem, izgubljen študent?

Kakor mora je ležalo na njem vso noč. Morda zadnja v tej hiši? Ali je njegova pregreha res tako velika? Ah, če bi ne bilo izdajstva! Zakaj morajo biti mladi fantje taki?

Tudi drugo jutro je bil Jože ves zbečan. Pričakovanje nečesa težkega ga je razrhljalo, plah, boječ je čakal udara. Srečal je resnega prefekta, kakor obsojenec je povsili pred njim oči — zdaj zdaj bo padla beseda, ki bo odločila o vsej prihodnosti. Naj prosí usmiljenja? Ni imel moči in bal se je, da bo pospešil usodno uro.

Tudi Svetino je srečal. Srce mu je tolklo, srd je vzplamtel v njem, bilo mu je, kakor da mora planiti. Svetina ni prenesel sovražnega pogleda, povsili je oči, prihulil se in naglo izginil.

F. S. Finžgar:

Z DOMA

„Ko bi se zdajle dvignila očetova stromela roka iz groba, bi jaz, izgubljeni sin, romal na gomilo, poklenil, poljubil roko in govoril: Poljubim te, roka očetova, ker si bila stroga, kakor sem zaslužil. Ko bi bila pa še strožja, bi te poljubil dvakrat. In ko bi bila tedaj zapahnila vrata in me zaklenila v dom, ko si me odvedla na tuje, bi te poljubil desetkrat. Ali to so prazne misli, kajne, gospod?“

„Pripovedujte, Silvester! Torej z doma so vas dali?“

„Z doma, ker sem bil poreden, neugnan in nemiren kakor vrela voda. Toda danes natanko vem, da hudobi je še ni bilo v mojem srcu. In vendar sem že takrat čutil, da so prsti vse fare kazali name: Silvester! In vse oči so gledale na očeta in mu očitalo: Tvoj sin! Zato je rekel oče: „Silvester, dovolj je sramote. Služi pojdeš. Čez gore, v tujo deželo, da ne pride sloves o tebi čez visoke planine od tukaj ne tja in od tamkaj ne sem.“

Mrzla groza me je stresla ob tistem trenutku. In ko bi ne bilo trme v moji glavi, bi bil poklenil pred očeta in ga s povzdignjenimi rokami prosil. Tako pa nisem. Zato sva šla.

Tri dni sva hodila. Ponujal me je po kmetih, kakor ponuja krošnjar slabo blago, dokler je ni spečal. In kje? V neki grapi, zapažen od treh platí z gorami in gozdovi, je gospodaril v pusti samoti trden kmet. Nobenega sosed, nobene vasi, nobenega zvona in tudi ceste ne. Komaj kolovoz. Za slovo sem sege očetu v roko in poslušal vprico gospodarja te besede: „Vso očetovsko oblast vam izročam nad fantom! Dajte mu dela več ko kruha. Pod zimo se vrnem ponj. Če ga pohvalite, se vrne domov; če ne, Silvester, bo tvoja pot naprej, čeprav v deveto deželo.“ Tedaj se je očetu tresla beseda, jaz sem pa strmel na visoko bukev, kjer sem opazil ptičje gnezdo. Po očetovem odhodu sem se skrivaj splazil na

Cim bolj se je odmikala odločitev, tem mučnejše je bilo Jožetu. Vse je trepetalo v njem, bil je kakor na trnju. Šele pozno popoldne ga je poklical prefekt k sebi.

„Tu imaš Schillerjeve Razbojnice,“ je dejal počasi in mu vrnil knjigo. Jože je iskal v gospodovem obrazu. „Zgodaj pričenaš,“ je še pristavil in Jože je mislil, kakšen očitek je v besedi.

Prefekt je vzel drugo knjigo in listal po njej, kakor bi nekaj iskal.

„Si že obe prebral?“

„Ne še,“ je povedal Jože in se čudil vprašanju.

„Če le česa napak ne razumeš,“ je nadaljeval gospod. „Pisateljica Ida Hahn je bila luteranka. Spreobrnila se je, a ima še druge reči za seboj. Izgubljen čas, če jo prebiraš. Kaj boljšega bi vzel v roke!“

Kako? je ostrmel Jože. Ni tvoj sodnik? Nisi obsojen?

Prefekt je zaprl knjigo in mu jo izročil. Jože je širil oči, sam sebi ni verjel. Nekaj nenavadnega je začutil — kakor da se mu je topla roka dotaknila srca.

Gospod pa je vstal, stopil h knjižni omari, poiskal nekaj zvezkov Novic in mu jih izročil.

„Beri, kar piše Levstik!“ mu je svetoval prijateljsko. „Dobro preuči, če bi bilo kje kaj težjega!“

Kakor da je posijalo sonce iz težke noči!

Hlastno je pogledal Jože v zvezek, bila je razprava o napakah slovenskega pisanja. Vroče mu je postalo. Tolikokrat je bil v dvornih, ko je skušal sam kaj napisati, zdaj bo na jasnem. V zmedo misli se je mešalo sproščanje, muka se je dvigala kakor meglica v soncu. Ta trenutek se je spomnil, kar so včasih pripovedovali o prefektu, gospodu Grabnerju. Prešernov prijatelj je bil in še sam je pisal v Kranjsko čebelnico. Šele zdaj je vse razumel. Ves srečen se mu je zahvalil, gospod Grabner ga je dobrodušno odlovil.

„Preveč si se bil prestrašil,“ je še pristavil. „v življenju je treba mnogo poguma!“

Na hodniku je Jože srečal Svetino. Mar je oprezoval?

Gnev se je dvignil v mučeni duši in planil na dan:

„Ni ti uspelo! Podlež!“

po vode, da sem si oddahnil, in ne zato, ker ga je žejalo. Često mi je skrivaj pomolil kos pogache, kadar je prišel ob nedeljah od fare.

Ko sem ob tolikem trudu prekrizaval zvečer svojo pratiko na buki in videl še dolgo vrsto neprekrižanih dni, bi bil kmalu obupal. Nisem hodil mnogo v šolo in še tedaj sem bil živ nepokoj. Ali ob teh urah sem se spominjal tiste zgodbe, v kateri vzdihuje svinjski pastir: Domov pojdem in porečem: Oče, grešil sem... Tudi moj sklep je bil tak in upanje na gospodarjevo pohvalo trdno kakor kamen most.

Pa kaj se zgodi? Gospodar je imel mladega žrebca. Vam povem, žival, kakor jih ni mnogo pod cesarjem. Nosil se je kakor vihar, rezgetal prešerno kakor divjak, za gospodarjem pa hodil kakor kužek. In ta ljubezniva ljubezen gospodarjeva ti poskoči in udari siromaka, da je umrl brez luči in brez oporoke kar sredi travnika, kakor bi poginil koštrun. Bog se usmili! In mislite, da je kdo jokal? Nihče. Hlapca sta pretepala konja, baba ga je klela, mož je pa ležal na mrtvaškem odru. Edino jaz sem se kakor prvi dan službe zaril na svišli in prejkolal vso noč. Ko smo ga zagrebili, sem pa stopil pred gospodinjino in ji rekel:

„Dajte mi, kar mi gre. Ne bom več služil pri vas!“

Gospodinja je razkleščila široka usta kakor žaba — prav taka je imela — in zapuhala vame: Kaj ti gre? Nič ti ne gre, lenuh! Umrla je potuha in sedaj siliš proč? Nikamor ne boš hodil! Jaz te šele izučim, kaj je delo! Zgubi se in ženi ovce v hrib!

Zamahnila je z roko in me sunila skozi vrata.

V tistem trenutku, gospod, je bil spočet tale Silvester, zaznamovan od kraja do kraja dežele, kakor sedi pred vami.“

Ivan F. Gorbunov:

Na poštni postaji

„Vozniki! Hej, vozniki! Tarantas (poštni voz) je prišel...“

„Vstani... Kdo je zdaj na vrsti?“

„Mikitka...“

„Mikitka! Slušaj!... Mikitka, da bi te vrag! Tarantas je prišel...“

„Takoj!...“

„Pa boš zdaj potoval?“

„Kaj zato?“

„Ponoči?“

„Nu?“

„Zakaj pa ne?“

„Kar po klanecih?“

„Tarantas se ti bo kje ugreznil!“

„Ugreznil! Petnajst let že vozim pa ugreznil...“

„Vaše blagorodje! — sedem vrst od tod proti Ozeepartement, da bi ne bilo dvoma...“

„Za božjo voljo, vaše blagorodje, petnajst let vozim...“

„Boš videl, kar na lepem te bo udarilo po glavi...“

„Udarilo! Ali ste tarantas namazali, ka-li?“

„Namazali...“

„Izvolite sesti, vaše blagorodje! Eh, vi ste mi dušice.“

„Le dobro glej...“

„Za božjo voljo, gospod, petnajst let vozim. Znano je, da so vozniki eno z nadzornikom... Nadzornik naj samo samovare (ruski aparat za kuhanje čaja) nastavlja in pije čaj... Bijo!“

„Kaj?“

„Na, na klanec smo.“

„Previdnej!“

„Za božjo voljo, gospod, petnajst let že vozim. Nikar ne dvomite... Bijo!“

„Ali ne vidiš?“

„Deževalo je, zemlja je zmehčana.“

„Drži! Stoj...“

„O bog! Ali mar ne poznam že petnajst let te ceste...“

(Tarantas se je ugreznil v blato.)

„Zdaj pa ima, vrag te nosi!...“

„Prava reč! Pojdi no! Vsakokrat na tem kraju...“

Izdajatelj, lastnik in založnik lista: Dr. Franc Petek Velikovec. Uredništvo in uprava: Celovec, Gasometergasse 10. Telefon 1624/4. Za vsebino odgovarja: Rado Janežič Tiska: Kärntner Druck- und Verlags-gesellschaft m. b. H., Klagenfurt. — Dopisi naj se pošljajo na naslov: Klagenfurt, 2. Postschließfach 17.

Obisk v redakciji

„New-York Times-a“

(Nadaljevanje s 3. strani)

Ti v ZDA zavzamejo več kot polovico vsega prostora v časopisu in imajo prednost pred slehernim drugim materialom.

Slednjič odpošljejo v tiskarno vseh 52, v uredništvu že zmetiranih strani. V tiskarni teče delo s polnim zamahom. Ob 19 je ves časopis zmetiran, ob 22.15 pa mora biti dotiskana prva izdaja. Tiskarna je opremljena z najmodernejšimi tehničnimi iznajdbami. Od zmetiranja do tiskanja prvega časopisa poteče samo 34 minut. Rotacija lahko istočasno tiska 80 strani časopisa. Geslo uredništva ki je značilno za vse delo, je: „Vsaka vest v „New York Times“; nobena vest brez komentarja.“

Tako je na primer med zasedanjem Organizacije Združenih narodov „New York Times“ podrobno pisal, kakšne barve kravato je nosil senator Connally in kakšno rožo je imel v gumbnici britanski delegat Shawcross. Često je objavljalo celo vrsto poročil o razpravah komitejev in podkomisijah. Toda po čednem naključju je vselej ignoriral govore voditelja sovjetske delegacije Višinskega ali pa jih skril na 33 vrst in jih objavil na 24. strani. In kar je najbolj značilno: tako ravnanje lahko istočasno opazimo v vsem ameriškem tisku. Ze to zadostuje, da si ustvarimo vtis, kakšna je „objektivnost“ in „neodvisnost“ vsega „velikega“ ameriškega tiska.

KOLENDAR

Sobota, 15. marec: Klemen
Nedelja, 16. marec: Hilarij in Tacijan
Ponedeljek, 17. marec: Jedert
Torek, 18. marec: Ciril Jer.

SPOMINSKI DNEVI

15. 3. 1897 — Umrl v Zagrebu pesnik Matija Valjavec — 1939 Hitler nasilno zasedel CSR — 1942 Začetek III. sovražne ofenzive proti enotam NOV in POS.
16. 3. 1414 — Na Gosposvetskem polju zadnje ustoličenje. Ustoličen je bil vojvoda Ernest Zelezni — 1853 Rojen v Zabužah pri Radovljici zgodovinar Josip Apih.
17. 3. 1857 — Rojen ustanovitelj biološke kemije kemik A. N. Bach.
18. 3. 1904 — Rojen pesnik Srečko Kosovel — 1944 Skupina Zapadnokoroškega odreda je prekinila telefonsko zvezo na progi pri Beljaku in med Bistrico v Rožu in Siovenjem Plajberkom.

SV. LUCIJA

No, da bi videli koliko je bilo snega pri nas. To smo ogrevali strehe na vse načine kot povsod drugod, kjer ni sam zdrknil dol. Tudi pri Tomanu so morali na streho in mama Tomanova se je med tem časom vrtela okrog štedilnika, da bi pripravila z vsa skrbjo prigrizek za strešne junake. Naenkrat se je začelo kaditi v kuhinji, kar se še nikoli ni zgodilo. Mati je iskala vzroke vsepovsod, pospravljala je pepel, pa saj ga ni veliko, pa nič ni pomagalo. To pa ni vedela, da se je Gusti vsedel na dimniku tako dobro, da dim ni mogel ven. Šele, ko je vstal, je bilo na mah vse v redu. Kaj je hotela družega kot pomagati se smejeti temu muhastemu Gustiju, ki drugače nikakor ni neroden.

Na pustni torek so krstili pri sv. Luciji prvenca Košarjevih. Ob slovesnosti so se zbrali razun batrov in g. župnika še mnogi sorodniki, tudi starši od Košarce in bo vsem ostal ta dan nepozaben. Želimo mnogo sreče! Mladi Košar se bo pa nekaj lahko oddahnil, ko ne bo več sam za delo. — Francej, p. d. Ščedl v Kovičah pa je dobil za god fanta, katerega se je zelo razveselil. Tudi on sam je bil istega datuma pred 32. leti rojen. Ta malček se ni ustrašil in je prišel, četudi so bile vse poti zasnežene. To se pravi: korajža velja. Želimo mnogo sreče! — Tudi Dovnikovim želimo mnogo sreče k prvenki, ki se prav dobro razvija. Pa tudi pri Majarju imajo naslednika in s tem kar tri Majarje.

Naj mladi zemljani rastejo in se razvijajo v vrle člane slovenske družine in človeške družbe!

Slovenska prosvetna zveza naznanja:

Igralska skupina na Brnci bo v nedeljo, dne 16. marca 1952, ob 14.30 uri gostovala z igro:

„Peg, srček moj“

pri Tišlerju v St. Janžu v Rožu.

Vabljeni k številni udeležbi!

Mlinarjeva mati v Cirkovčah

Kdor koli se je kedaj oglašil pri Mlinarju v Cirkovčah, si ni mogel predstavljati hiše in družine brez matere, ki so jo cenili v vasi in daljni okolici vsi, ki so jo poznali. Materina poosebljena dobrot in ljubeznivost je bila privlačna za vsakogar in zelo radi so zahajali ljudje k Mlinarju. Mlinarjeva mati je bila vse svoje življenje skrbna in delavna, poleg vsega svojega truda pa prijazna z vsakim in gostoljubna, kakor more biti le žena, ki je hranila v sebi vse vrline pristne slovenske kmečke matere.

S posebno veliko hvaležnostjo bodo ohranili Mlinarjevo mater v spominu oni, ki so bili v stiski in potrebi, ker mati je bila nasproti ubogim zelo radodarna in nikdar ni vedela levica, kaj je dala desnica. In, ko je med vojno vedela za trpljenje, ki so ga morali zaradi nacističnega nasilja trpeti izseljenci, jih ni pozabila. Čeprav je imela sinove pri vojaki, za katere je morala tudi skrbeti, je mnogokrat in v obilni meri pošiljala darove v taborišča in jim tako lajšala trpljenje. To dejstvo smo dolžni zapisati, ker morda marsikomu ni znano.

V njenih prsih pa je bilo tudi zvesto slovensko sree. Naši prosvetaji, prireditelji slovenskih prireditev, zagotavljajo, da se niso nikdar zastoj obrnili na Mlinarjevo mater s prošnjo, če so kaj potrebovali. Mati prošnje ni nikdar odrekla, temveč z veseljem je dala, kar je le mogla.

To so na kratko očitane lastnosti Mlinarjeve matere, ki jih zna ceniti bližnja in daljnja okolica. In, da je bila Mlinarjeva mati nad pol stoletja središče in duša Mlinarjeve hiše in družine, pa bodo znali najbolj ceniti žalostni preostali svojci, mož in otroci. V jeseni 1950. leta sta Mlinarjeva mati Helena in oče Matevž

praznovala, oba še čila in krepka visok življenjski jubilej, svojo zlato poroko. Pred petdesetimi leti je Mlinarjeva mati, kar sosedova Podgornikova Lenčka, prišla kot mlada žena h Mlinarju, kjer sta z možem Matevžem v lepi zakonski slogi delila radosti in bridkosti življenja. Obema je bilo življenje izpolnjeno z neutrudnim delom in skrbjo za Mlinarjevo domačijo. Delo in trud pa so spremljali tudi uspehi in preko vseh križev in težav sta ohranila kmetijo v dobrem stanju in sta jo iz leta v leto izboljševala in izpopolnjevala in jo uredila tako, da je danes ponos in kras vse okolice.

Polagoma so doraščali otroci, ki se jih jima je rodilo sedem in so po zgledu svojih staršev pridno pomagali povsod, kjer je bilo potrebno. Enega sina, Gusteja, je pobrala svetovna vojna. Mlinarjeva mati je svoje otroke zelo ljubila in jih vzgajala tako, da so postali pošteni, vredni člani človeške družbe. Ustanovili so si polagoma eksistence, a kljub temu so ohranili, bodisi kjer koli v svetu, svoj pristni in pošteni domači značaj, sad zgleda in vzgoje slovenske kmečke matere. Hvaležni otroci pa so materi ljubezen tudi vračali, kar so posebno pokazali, ko je bila težko bolna.

To dobro Mlinarjevo mater so v četrtek, dne 6. marca 1952 spremili sorodniki in številna množica žalih gostov na njeni zadnji poti na pokopališče v Nonči vasi, kjer so jo položili k zadnjemu počitku. Gospod prost Trabesinger je pokojni materi v slovo v lepem govoru orisal njeno življenjsko pot in njene vrline. Veliko venec je pokrilo svežo gomilo, v Mlinarjevi hiši pa je nastala bridka praznoba, ko so se vrnili domov. Mlinarjeva mati naj počiva v miru, preostalim pa naše iskreno sožalje!

Šmihel pri Pliberku

V Šmihelu pri Pliberku smo imeli pretekli teden misijon. Vemo, da ni naloga Slovenskega vestnika, ki se bavi predvsem s političnim, gospodarskim in prosvetnim življenjem koroških Slovencev, da bi opisoval še cerkvene in verske prireditve.

Vendar pa se je zgodilo preteklo nedeljo pri nas nekaj, kar ne spada v okvir misijona in niti ne v cerkev. Slovenci na Koroškem smo iz preteklosti vajeni, da nas v cerkvi, posebno pa v času misijona, učijo krščanskega nauka, čednostnega življenja in ljubezni do bližnjega. Zato smo z začudenjem strmeli, ko je v nedeljo begunski duhovnik dr. Cigan, ki je vodil misijon, med pridigo pred polno cerkvijo slovenskih vernikov napadal naš list, ki ga že vsa leta bere in naroča mnogo šmihelskih faranov. Ne vemo, če je imel pridigar za svoje ravnanje kakšno navodilo ali je izrazil samo svojo osebno nestrpnost, ki pa je ljubeznivo do bližnjega in z nalogo misijona ne more imeti ničesar skupnega. Vemo sicer, da nemškemu ordinariatu v Celovcu Slovenski vestnik ni preveč všeč, ker se odločno zastavlja za enakopravnost Slovencev tudi na cerkvenem področju.

Verjetno je kominformovski Slovenski borec manj pregrešen in bolj dobrodošel, ker polni svoje strani z napadi na Jugoslavijo in naše organizacije in ga g. misijonar morda prav zato ni obsodil s prižnice kakor je to storil glede našega lista.

Mnogo vernikov v naši fari se čudi in se ne strinja z izrabljanjem cerkve, še posebno pa misijona v politične in protislovenske namene. Zato tudi ne morejo razumeti čudne misijonarjeve vneme za uvajanje nemškega bogoslužja in nemške pridige v naši popolnoma slovenski fari, kar najbolj jasno dokazuje „velika“ udeležba — 7 ljudi.

DJEKŠE

V nedeljo zjutraj je nastal v spalnici Mihaela Kreuterja požar. Požarni brambi in domačim se je posrečilo ogenj pravočasno pogasiti, da se požar ni mogel razširiti. Vendar je požar povzročil občutno škodo, ker je zgorela obleka in orodje in jo cenijo na okoli 20.000 šilingov.

Cesta na Djekše je že od konca januarja za vsako tovorno vozilo neprevozna in prebival-

stvo zaradi tega upravičeno zahteva, da bi cestna uprava končno enkrat potrebno ukrenila, da bi bil promet spet vzpostavljen. V nedeljo na primer si je orožnik Jožef Katina pri smučanju zlomil nogo v desnem stegnu. Ker pa je cesta za tovorna vozila nemogoča, so morali ponesrečenega orožnika peljati s sanmi do Vovber, od koder so ga mogli šele z rešilnim avtom prepeljati v bolnišnico. Prebivalstvo želi, da bi cesto vsaj toliko pripravili, da bi mogel v primeru sile na Djekše vsaj zdravnik in rešilni avto.

Slovenska kmečka zveza naznanja:

ZAKLJUČNA PRIREDITEV GOSPODINJSKEGA TEČAJA V GLOBASNICI

V nedeljo, dne 16. marca 1952 bo zaključna prireditev gospodinjinskega tečaja pri Šoštarju v Globasnici.

Otvoritev razstave kuharskih izdelkov in ročnih del bo ob 9.00 uri dopoldne (po sveti maši).

Zaključna prireditev se bo pričela ob 15.00 uri popoldne. Na sporedu prireditve je več priporov, ki so jih pripravile tečajnice kakor tudi petje domačega pevskega zbora in tečajnice.

Na obilno udeležbo vljudno vabijo tečajnice.

SINČA VES

V petek, dne 7. marca, se je pripetila pri Sinči vesi usodna prometna nezgoda. Petinpetdesetletni delavec Lorenc Rigelnik je hotel okoli pol osmih prečkati železniško progo. V istem trenutku pa je privozil osebni vlak in je Rigelnika zajel ter ga vlekel kakšen kilometer seboj, kjer so ga potem razmesarjenega in mrtvega našli.

BISTRICA NA ZILJI

Pri raztovorjenju hlodov se je 22 letni goštničarjev sin Janez Šnabl težko ponesrečil. Odletel je cepin, pri tem pa je Šnabl tako nesrečno padel, da je utrpel težke poškodbe, kakor pretisk sklepa leve rame in odrobce kosti na roki.

VELIKOVEC

Podružnica Rdečega križa v Velikovecu je dobila od Deželne zveze Rdečega križa nov rešilni avto, ki so ga pretekli teden na svečan način izročili svojemu namenu. Pri slovesnosti so bili navzoči zastopniki oblasti in prebivalstvo iz mesta in okolice.

VERNERBERK

V Vinarah se je po naključju ponesrečil petletni Walter Cofenik. S svojim dve leti starejšim bratom se je igral na prostem, kjer sta fant iztaknila neko staro vojaško puško. S to najdeno puško sta se igrala in jo obračala. Na nesrečo pa je bila puška nabita ter se je naenkrat sprožila. Mlajšemu bratu je krogla prebila zgornji gleženj ter je bil težko ranjen. Kako je prišlo do nesreče in odkor izvira puška še poizvedbe trenutno niso dognale. Ponesrečenega otroka so prepeljali v bolnišnico v Beljak.

IVAN MATIČIČ:

Moč zemlje

PRIPOVED VASI

20

Kaj pa to? Sirene vrešče v dalji, sirene tulijo ob Dravi, plat zvona bije čez plan in dol. Vzbuna, vse v bran! Od Celovca vre, vsa dežela se oboručuje, jači: vse nad kranjske zlome, nad plašurje pritepene, vse nad lačne kanalje! Pa se je dvignilo v bran, kar leze in gre. Otavam je slaba predla in obramba je spoznala, kako je bedna, sama...

Komaj je prodl jutranji svit, pa so planile straže skozi vas: Na noge, bliža se povodenj! Vrata so zaječala, orožje dremotno ropotalo, desetnaje so planile iz kotov v zbor, k obrambni. Tu in tam je urezal klic skozi vas, plašen, tih korak za klicem. Spornov ovčar je begal z drobnico po vasi, kakor pred hudo uro: ni vedel, bi bežal v gmajno ali se vrnil v stajo. Ovce so bile kar vdane, šle za njim, v Gabrov breg ali v smrt, bile mu zveste do groba. V Rutarjevi hiši je gomazelo mrzlično: poveljnik je odredil navodila in ukaze. Tine je planil ven: še en skok do Šmonca, da ga zdrami, če morda spi. Pa roko Mojci, roko v slovo, sree nji, ki jo ljubi to uro kot še nikoli... Tako naglo jih ne bo, morda še uro, dve. K Mojci, da mu bo slajša pot, lažji blazni boj v vrtincu... K nji, po novo moč, po osvežila...

Poveljnik je planil ven. „Halt!“ Rutarjeva hiša je bila obkoljena... Častnik je obstal: na vseh koncih je drla v vas povodenj...

„Die Waffen nieder!“ Častnik je pobledele, odstopil korak: Bi mahnil? Se zagnal v strnjeni zid? — Boj nemogoč, blazna misel! — In so ga že dosegli, že so leteli pljunki vanj: „Fuj, kranjski mistfih!“

Častnik je pa zrl naravnost predse pa dvignil pogled: „Kolega Šporn!“

Šporn Fric je osupnil, gledal: „Kristijan! Du bist da?“ Ni ga mogel zatajiti, Kristjana, preveč je bilo med njima bridkega iz let trpljenja, strahotne pripovedi. Škabrijell Fric je tedaj molil, jokal, Kristjan ga je božal, bodril kakor krvnega brata...

„Šporn, Kamerad...“

Ali Paškal ga je oplazil s kopitom po rami: „Kanalja!“

Fric ga je skušal braniti, res, zasmilil se mu je vojni tovariš. Toda ni mu mogel pomagati, njegovi žolnirji so bili gospodje, kakor razdraženi sultani so revsali v ujetnika. Pa so jih prignali še trop, ki so jih nalovili po vasi. Kovač in mesar Jelen sta se samo spogledala, pa je kovač pahnil častnika k zidu, a Jelen je upalil... Pa se je zrušil poveljnik Kristijan, žilav in suh, od Soče doma...

„Jezus!“ je samo zastokal nekdo izmed ujetih. Pa mu je potisnil Paškal bodalo v rebra. Zelj je obstal, se sesedel, prostak Zelj, kranjski fant...

Paškal je butnil v hišo, brskal, lomastil, kakor bi bilo vse njegovo.

Rutarjevega je zaseglo v Šmoncevi kuhinji. Bled se je zagnal od vrat v vrata: nemogoče, povodenj je tu... Mojca ga je tiščala za roko, ihtela, se vila kakor v krčih, spustila ga, a zopet objela...

„V seno!“ je tiščala Šmonca.

Fant je pomišljal, odkimal, odprl zadnja vrata pa planil v štalo. Mojca za njim. Fant si je ogledoval temačno štalo pa se vrgl pod jasli.

„Zadaj me, Mojca zadaj!“ se je zleknil kakor ploh. Dekle je nametala nanj sena; skrbno ga zakrila, zadelala kakor zaklad... „Zdaj pa beži, beži!“ je siknil. In je šla ven, zapahnila vrata.

Paškal je prirevsal iz Rutarjeve hiše, pomišljal, ugibal pa uganil. Kar namignil je svojim pa so šli in zasegli Šmoncevo hišo.

„Čej je Rutarjeva kanalja?“ je kavnil Paškal v Šmoncevo vežo. Imel je nos kakor krvošled. Včeraj se je bil potuhnil v Špornovo podstrešje pa prisluskoval in prežal kakor opaljen maček. Ponoči jo je pa ucvrl proti Dravi, onim naproti.

Šmonca in hči sta kljubovalno molčali, otroci se stiskali iz kota v kot, gospodje žolnirji pa raziskovali hišo. Pa so se znesli pred štalo. Ženski sta se zgrozili, Mojca je kar padla ven.

„Ne, ne! Pustite to, vsaj edino kravico nam pustite!“ Kar tresla se je, kakor bi namerjali zanetiti ogenj.

„Drži gobec, deklina!“ je zarevsal kovač. Pa so vdrl v štalo.

Mojca se je umaknila nazaj, a omahnila zopet ven, begala brez glave, ni vedela, kaj počenja. Utrip pikajoč, suvajoč, minute neskončne... Pa je začula vzkriz iz štale in obstala ob zidu ohromela...

Paškal in kovač sta prišla ven, pomela si roke, kakor bi izkopala zaklad... Pa sta kar ugibala, kako in kaj naj se zgodi s plenom, barantala kakor za žival, ki nič ne pomeni... Prignali so ga iz štale: klonil je glavo; samo za spoznanje se je okrenil pa videl Mojco, kako je slonela ob zidu, blede, in grizla ruto kakor blazna...

„Marš!“ so ga segnali nji izpred oči. Paškal je koračil kakor sam general, pa je bil komaj frajtar. Na komando, v šolo! Kar mirno so ga gnali, kakor bi ujeli krvnega brata... Tam so ga na kratko zaslišali pa ga vtaknili v klet. Nič hudega, niti lasu mu ni nihče skrivil. Ali počasi so se začeli udarci iz kletišč, na udarci krič, tuljenje, kakor bi bili vola... Na komandi so se pa pričkali in ravšali: komandant Štih je koračil po sobi in sekal ukaze, Fric Šporn mu pa odbijal, kljuboval: tako ne gre, tako se ne postopa! Kljuboval mu tako dolgo, da ga je upognil. Nu, naj bo, si umije roke Štih; ali oni naj napravijo po mili volji, braniti jim ne more, zato si umije roke...

Gospodična učiteljica je prišla v šolo; namerjala je govoriti z gospodom Štihom radi pouka. Kar naravnost bi mu povedala, da šola ni kasarna, kajti brezpravnega stanja je bila sita do grla; mladina bo podivjala pod silo razmer. To je gospodično učiteljico bolelo, ka-

Belgijski Kongo - bogata afriška dežela

O Belgijskem Kongu se vedno bolj govori in piše ne le v Belgiji sami, temveč tudi izven njenih meja, kajti Kongo ima dragoceno in zelo iskano surovino — uran, ki ga potrebujejo za proizvodnjo atomskega orožja.

Trinajsti del kontinenta zavzema Belgijski Kongo. Njegova površina znaša 2.343.930 kvadratnih km. in je 80krat večja od površine matične Belgije. Leži na obeh straneh ekvatorja v Centralni Afriki. Na severu sta Angolopetski Sudan in Francoska Ekvatorialna Afrika, ki meji deloma na Belgijski Kongo, tudi na vzhodu, kjer so tudi meje Ugande in Tanganjike, ki sta pod angleško kontrolo, na jugu je Severna Rodezija, na zapadu pa Portugalska Angola.

V Belgijskem Kongu živi skoro 11 milijonov prebivalcev. Najštevilnejši so črni Bantu. Ostali so Sudanci, ki živijo severno od ekvatorja, manj je Nilotikov, ki so prodrli s severovzhoda in Pigmejcev, za katere menijo, da so bili prvi osvajalci tega ozemlja.

Belcev, ki dejansko neomejeno vladajo, je prav malo, komaj nekoliko deset tisočev.

Najvažnejši gospodarski element je ruda. Poleg urana, za katerega se danes živo zanima svet, a podatki iz Konga so zelo skopi, je ta dežela bogata z bakrom, kositrom, diamanti, zlatom, kobaltom, radiumom, cinkom in manganom.

Po podatkih neke publikacije OZN so v Belgijskem Kongu v letu 1948 dobili skupno 155.515 ton bakra, 117.494 ton premoga, 82.393 ton cinkovega koncentrata, 16.223 ton kositra, 1741 ton kobalta, 397 ton volframa, 497 ton tantalokolombita, 136 ton srebra, 1002 ton svinca, 12.765 ton mangana, 5 milijonov 273.735 karatov industrijskega diamanta in 550.814 karatov diamanta za nakit, 9455 kg zlata (največji rudniki zlata Kilo Moto dajejo sami okrog 6500 kg letne proizvodnje). Menijo, da so rezerve izredno pomembne, saj je Kongo še vedno precej neraziskana dežela in njegovo bogastvo je šele načeto. Gospodujejo mu pa izključno belci.

V Belgijskem Kongu, kjer se pogosto pojavljajo primeri hudih bolezni, je bilo v letu 1948 skupno 264 bolnišnic in 1.078 dispanzerjev s 43.944 posteljami. Bolnice za Evropejce so strogo ločene od bolnic za domačine. Evropejci imajo 74 bolnišnic s 1034 posteljami, kar pomeni, da pride na vsake 5 Evropejcev ena bolniška postelja. Pri domačinih je malo drugače: oni imajo 190 bolnišnic in 1078 vaških dispanzerjev z 42.910 posteljami, kar pomeni, da pride komaj na 255 domačinov ena bolniška postelja.

Še en primer: Za šolanje otrok Evropejcev je proračun za leto 1947 predvideval stroške 83.247.000 belgijskih frankov. Otrok belokožcev je bilo 4850, kar pomeni, da so za enega učenca potrošili 1.712,20 belgijskih frankov. Podatkov od proračunov za šolanje domačinov za leto 1947 pa v poročilu o Belgijskem

Kongu ni, toda podatki za naslednje leto kažejo, da je bilo potrošenih 127 milijonov belgijskih frankov za šolanje 1.850.000 otrok domačinov. Iz tega vidimo, da je bilo potrošenih komaj 69 belgijskih frankov letno za učenca domačina.

Belgijski Kongo je eno izmed najbogatejših

afriških ozemelj, ki jih Evropa izkorišča. Istočasno pa ti podatki, ki jih je dala Organizacija Združenih narodov ter poleg tega tudi poročila belgijske vlade, kažejo v precej jasni meri na pravo mesto Konga v politiki matične dežele Belgije, na položaj samega Konga in njegovih prebivalcev.

RADIO-PROGRAM

RADIO CELOVEC

Nedelja, 16. marec:

7.15 Pester jutranji spored. Duhovna obnova — 8.10 Kmečka oddaja — 11.15 Koncert — 12.45 Kulturno zrcalo tedna — 14.45 Pozdrav za mesto in deželo — 20.15 Sportna poročila.

Ponedeljek, 17. marec:

6.15 Jutranja glasba — 7.15 Pestre melodije — 8.15 Kaj kuham danes? — 8.30 Pozdrav zate — 10.15 Solska oddaja — 11.00 Solska oddaja — 11.30 Pozdrav za mesto in deželo — 11.45 Za podeželsko ljudstvo — 13.45 Glas mladine — 14.30 Poročila. Objave. Teden in mi — 15.00 Solska oddaja — 16.00 Pevska ura — 17.10 Popoldanski koncert — 19.15 Tukaj je Evropa.

Torek, 18. marec:

6.10 Za kmetijstvo — 6.20 Jutranja glasba — 8.30 Pozdrav zate — 10.15 Solska oddaja — 10.45 Veder popoldne — 11.25 Solska oddaja — 11.45 Za podeželsko ljudstvo — 14.10 Kar si želite — 14.30 Poročila. Objave. Zdravniški vedež. Ustoličenje koroških vojvod I — 15.30 Za ženo in družino — 17.10 Popoldanski koncert — 18.30 Slovenske narodne in umetne pesmi (vmes voščila) — 18.45 Kmečka oddaja — 20.15 Radijski oder.

Sreda, 19. marec:

6.10 Za kmetijstvo — 6.20 Jutranja glasba — 8.30 Pozdrav zate — 10.15 Solska oddaja — 10.45 Iz ženskega sveta — 11.00 Solska oddaja — 11.30 Pozdrav za mesto in deželo — 11.45 Za podeželsko ljudstvo — 12.00 Opoldanski koncert — 13.00 Zeli si kaj! — 14.30 Poročila. Objave. Voščila — 16.30 Godba na pihala — 17.10 Popoldanski koncert.

RADIO LJUBLJANA

Nedelja, 16. marec:

7.00 Pester glasbeni spored — 8.20 Zeleni ste — poslušajte! — 9.40 Dopoldanski koncert — 11.00 Od pravljice do pravljice — 11.30 Igra Vaški kvintet, pojeta Božo in Miško — 12.15 Narodne pesmi — 13.10 Zeleni ste — poslušajte! — 15.10 Lahka glasba — 15.30 Za naše kmetijstvo — 15.45 Slovenske polke — 17.15 Vurliške orgle v ritmu — 17.30 Igra godba na pihala — 18.15 Promenadni koncert.

Ponedeljek, 17. marec:

5.30 Pester glasbeni spored — 12.00 Slovenski zbori in samospevi — 13.00 Vam ugaja? — 14.10 Češki pevci pojo operne arije — 15.30 Solska ura za nižjo stopnjo — 18.10 Odlomki iz operet — 18.40 Poje sindikalni ženski zbor „Pletenina“ — 20.00 Jezikovni pogovori.

Torek, 18. marec:

5.30 Pester glasbeni spored — 7.35 Gospodinj-ski nasveti — 11.00 Solska ura za nižjo stopnjo — 11.30 Solska ura za višjo stopnjo — 12.00 Znane popevke pojo znani pevci — 13.00 Pisan spored

slovenskih narodnih pesmi — 14.00 Koncert lahke glasbe — 15.30 Zeleni ste — poslušajte! — 17.10 V valčkovem ritmu — 17.30 Zdravstveni nasveti — 18.30 Pojo slavne altistke — 20.15 Komorna oddaja.

Sreda, 19. marec:

5.30 Pester glasbeni spored — 12.00 Lahki opoldanski koncert — 13.00 Iz predalov pionirskega uredništva — 13.15 Jugoslovanski zbori in solisti pojo narodne pesmi — 14.10 Eksotične melodije — 15.30 Zeleni ste — poslušajte! — 17.10 Vesele popevke — 17.30 Solska ura za višjo stopnjo — 18.00 Veliki orkestri igrajo zabavno glasbo — 19.40 Zabavna glasba.

RADIO SCHMIDT

„Hiša malega človeka“

Radio-aparati za vsakogar (obroki po dogovoru) elektro material, žarnice za domačo uporabo in prodajo. Moderna reparaturna delavnica. Studijo za snemanje na plošče.

Celovec, Bahnhofstrasse 22, Tel. 29-48

KINO-PREDSTAVE

BOROVLJE

Od 15. do 17. marca:

Bitterer Reis

VELIKOVEC

15. in 16. marca:

Meine Nichte Susanne

16. marca ob 14.30 uri izredni program:

Der Wildwestkavalier

17. in 18. marca:

Der Teufel führt Regie

PLES V BLAZNOSTI

Na Švedskem je nedavno mlada plesalka Boergelt žela veliko priznanje in triumf s svojim plesom imenovanim „Ples blaznosti“. Njen nastop je bil vsak dan bolj realističen. Ko so nekega večera med njenim nastopom zaveso še pred koncem spustili je prisotno občinstvo norelo od navdušenja nad mlado plesalko, vendar nihče od njih ni slutil, da je plesalka sama znorela. Plesalka se je tako silno vživela v svojo vlogo, da so se nesrečnici v resnici odprla vrata v blaznost.

V NEDELJO, 23. MARCA 1952
posebna vožnja z železnico
k smučarskim skokom
na Planici

Tekmujejo nacionalna in olimpijska moštva iz Nemčije, Avstrije, Italije, Švice, Francije in Jugoslavije.

Zaključek prijav: ponedeljek, 17. marca.

Prijave in programi v našem uradu in pri podružnicah:

Beljak, tel. 4444
Spittal, tel. 233
Wolfsberg, tel. 174
Šmohor, tel. 140
Kötschach, tel. 42

Ob zadostnem številu udeležencev iz Rožarbo za zvezo k vlaku v Podrožico vozil poseben avtobus.

Vozne listke za železnice, ladje in letala po izvirnih cenah, družabne avtobusne vožnje, posredovanje hotelskih sob, zamenjavo denarja, vize oskrbi

Kärntner Reisebüro, Klagenfurt

offene Handelsgesellschaft
NEUER PLATZ 2, Tel. 4331

Tržno poročilo

Na celovškem trgu so v četrtek, dne 13. marca prodajali:

Krompir kg po šil. 1.40, rdečo peso po šil. 3.50, korenje kg po šil. 3.50 do 4.—, zeler po šil. 5.—, čebulo po šil. 4.—, šaloto po šil. 6.—, česen po šil. 8.— do 10.—, peteršilj po šil. 5.—, zeljnate glave kg po šil. 2.— do 3.—, kisló zelje kg po šil. 3.—, kisló repo kg po šil. 2.50, jabolka kg po šil. 3.— do 5.—, hruške kg po šil. 7.—, orehe kg po šil. 14.—, pšeno kg po šil. 6.— do 7.—, kóškojo kurno kg po šil. 3.20 in jajca komad po šil. 1.— do 1.20 povprečno 1.10.

„Naša knjiga“

vam dobavi:

Eman: Zdrava in bolna koža, 132 str., vez. ppl. ilustr. 9.—
Ustanovni občni zbor Cirilmetodijskega društva kat. duhovnikov 6.50
Jurčič: Zbrano delo III, 400 str. vez. pl. . . 15.—
„Naša knjiga“, Celovec, Gasometerg. 10

CHURCHILL KOT SLIKAR

Eden izmed mnogih pisateljev, ki je skušal napisati Churchillov življenjepis, je bil nekoč povabljen k Churchillu, da bi si ogledal njegove risbe in slike. Po temeljitem ogledu je rekel: „Tale pokrajina nad vrati je res sijajna.“ Churchill pa je brž pripomnil: „To je edina slika v tej sobi, ki ni delo mojega čopiča.“

kor bi bila ona zakrivila zlo, a je bila do vsega tega tako daleč. — Stopila je torej v šolo in kar v veži obstala, ko je zaslišala tuljenje iz kletišča. Prijela se je za glavo, se okrenila in bežala ven, bežala kakor od samega zla . . .

Kovač je bil odbral nekaj mož, pa so ga sneli iz kleti, ga skoro nesli ven, kajti bil je izmučen, kakor bi bil gnil deset let v podzemlju, izmučen od nezvestosti . . . Sunili so ga na cesto. Pa je uzrl pred sabo napis, baš na Špornovi hiši: Tiroler Wein! — Vино? Bi maral vino? Sveta nebesa! Vино, Vsaj kanec, pol požirka! Zdi se mu, da je tako čudno slab, v grlu čuti strd . . . Bog ve, če ima kaj v žepu, vsaj za pol litra. — Iz Vrbičevega kota je buljilo bežbe, tako plašno je gledalo.

„Rutarjevega ženó!“ je poskočilo.

„Rutarjevega?“ je dahnil Tine brez glasu. „Ta me tudi pozna . . .“ je premleval dalje. „V tunelu ga nisem videl nikoli . . . Figar! Kaj ga brigal!“

„Tine!“ Naproti je klecnil Jozej, prav na sredo ceste, dvignil palico, hotel jim zapreti pot, razgnati trop . . . Tine ga je gledal, strmel vanj, zbral moči, pa ni mogel iz strašne omame . . . Sunili so ga v stran, zavili za vrtovi. „Jezus! Tine!“

Tine je obstal. Zazdelo se mu je, da sliši glas matere. „Hm, mati . . . Nu, počakajte, samo trenutek, da vidim, če so mati . . .“

Pognali so ga naprej. Za vrtovi, skozi drevje, doli na koncu vasi so krenili zopet na pot. Na zadnji koči je bila tabla. Kar tako, same od sebe so obvisle Tinetove oči na napisu: „Ort

Untergras“. Bh, še nikoli ni slišal tega imena! Kje je prav za prav? Saj je bil vendar včeraj doma, ka-li? Mar niso prodrli? Je mar samo sanja? Je bilo to lani? So morda že leta od tega? — Ne, ni sanja, prodrli so, zmagali . . . Le kam ga ženó? Kam? Na postajo, v Celovec! Dá, v Celovec! Zdaj se spominja. Na komandi je bil ukazal Stih: Klagenfurt! In Fric je pritrdil. Ne, Fric je rekel Klagenfurt, Stih je pomišljal. Vseeno: Stih in Fric, dva gada, jima ne zameri Tine, se bodo že kako sporazumeli, ko premine boj. Ali kovač, mesar, Paškall! Kanalje! Te si bo zapomnil Tine. Nu, v Celovec, bo že kako; morda še dlje, pa bo pobegnil, kmalu bo zopet v tunelu . . . Otave ne bodo umrle . . .

Šli so skozi Blatni dol, krenili v Mrzli kal. Tam je kovač obstal pa obtipal grmovje. Nu bodo počivali? Se jim ne mudi. Kovač je brskal v pogorišče, včeraj so bile tu kurile trupe. Segel je z roko v pepel, izpodnesel Tinetu noge pa mu napravil s pepelom na čelo liso. In bojniki so se postavili v vrsto. — Nu, je pomišljal Tine, kovač uganja komedije. Saj pozna kovača, same komedije uganja.

Kovač je stopil na stran. „Cilj temna lisa!“ je komandiral. „An! — Sec ab! — An! — Fajr!“ — Salva, krik . . . Zaječalo je v gori v Temni boršt, zabučalo prek Otav in dalje v ravan, odjeknilo do Drave . . . Šest strelcev je vrglo glave k tlom, gledalo v dim, ki se je počasi vlekel iz cevi. Samo v dim, kakor bi jih bilo strah . . .

Tiho so se vračali iz gošče, tiho, da ne bi

kalili dneva, ki je bil tako lep in mlad . . . Na Otave je sijalo sonce, lilo blagodat cvetnika . . .

Pomlad! V pribežališče tunela so se zatekli ostanki razbite vojske. Tam so se zaklinili v brda in gore, zdvojeni čakali. A v deželi se je razmahoval cvetnik, ubežniki pa gnalo k zemlji, ki še ni prejela semena . . . K zemlji, zemlji, da jo zrahljajo, da se zakoreninijo, se spriimejo z njo, z zapuščenjo, izmučeno, tako bedo . . . V Kapunu je kar rjulo, tulilo brez glasu . . . Pa se je poslovil od Kranjcev, od bednih ostankov: naj mu ne zamerijo, zemlja ga žene, saj sliši nje tegobe in reve, a nadaljnji boj je brez nade . . . Nu, v ime božje, naj kar gre, srečno pot! — Pa je otrese s sebe orožje in šel. Ponoči, previdno, saj je poznal vsak grm, vsako bilje! In je dosegel borni domek pa se preoblekel.

In zjutraj je šel Kapun z motiko na njivo; kar tiho je šel, prav kot bi šel vasovat k nevesti . . . Pa se je sklonil k nji, prekrizal jo, to najdeno hčerko, ji pričel rahljiati odejo . . . Ovniček je pa škilil izza bajte, prisiljeno krehnil pa krevsal h komandi: Ta in ta se je pritepel domov, kanalja, plašur! Ovniček je imel Kapuna v šledocu.

In so šli. Kapun je mirno kopal: kaj mu morejo, nikomur nič noče. — Hm, so ga gledali Nemci: kaj dela tu? — Nu, obdeluje. Samo to premore, samo to njivo, a še ta je zaladinjena, razteptana, pa cvetnik je tu. — Hm, je bil tudi med onimi? Jim je pobegnili? — Med onimi? Nu, kaj bi tajil, nič ne zaleže. Bil je pa

zdvojil, se vdal. Saj ni vredno prerakanja, kar tako naj ostane, Otave so izgubljene . . . Ga ne briga več, samo v zemljo se bo zakopal, v ta gruntek, ki je tako boren, a tako zvest . . . Nu, prav ima, ali samo z njimi naj gre, na komando, da se pogovorijo, kako in kaj. — Pa je šel. Zakaj ne, saj so taki vljudni, skoro prijazni. Pa še govore zlobni jeziki, kako so okrutni, zverski. Ni res! Sporazumeti se je treba, saj so dobri ljudje, vljudni ti Nemci. Škoda, da se je kregal z njimi, ne bi bilo treba. — V seči so se pa Nemci premislili, obstali. Eden je kar objel Kapuna pa mu želel sreče. „Viel Glück!“ so rekli pa ga ostavili, a Kapun se je počasi usedel. In so šli kakor prišli, čisto mirni, prijazni, kakor bi obiskali krvnega brata . . . Saj mu nič nočejo, naj obdeluje njivo, to edino, in naj se več ne prereka, ni vredno. Majnik je tu, naj poseje, da bo kaj žel, da bo užival sad, da ga bo videl . . . „Viel Glück!“ Tako so mu želeli sreče in dolgo življenje . . .

Mimo sta prišli Mojca in Tonca. Plašni, prihuljeni sta šinili, kakor bi šli na tatinsko pot. V seči je zastokalo in sta se ozrli. Kapun? Za sečo sedi pa dremlje. Kdaj je prišel, kaj neki dela? V njivo grunta, ki je tako prazna in sama. Čudno. Hiteli sta dalje. Vsak dan isto pot: na polje z motikami, s polja pa do grmovju. Ves Blatni dol sta pretaknili, groba nikjer, nikjer sledu . . . Danes sta krenili dalje, v Mrzli kal . . . Pa sta obstali: pod grmom je molčal trup, sključen, razjeden, prilepljen na zemljo, nanjo prikovan . . . In sta onemeli grizli si ruti, verjeli . . . (Dalje)